

מהדורת קדן טלל מכה

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• שמות •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" טרזיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

לכל יחודי
יש את בתורה
מילתא חדת"א

טו

חווה העבודות
ניצוץ אורה הסידי לפיטת השטע
ספיר ויהלום

יב

הרגיל בשבת אחים
בשבת ניצל מהגיהנם
אוצר פניני החסידות

יא

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחדת כהיים • אביר יעקב • מכתלי בית הדין • שרית בהלכה • בעל העקידה

מבין אור לישורים
ירושלים - טרזיה

שם משנואל | אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח ה
שפע חיים | אמונתם הפשוטה והתמימה של הדורות הקודמים ה
קדשת יום טוב | התגלות הקדוש ברוך הוא מתוך הסנה להראות שבכל מארעות
האדם טמון נס נסתר ו
ישר דברי אמת | לא יחשב שהוא ראוי יותר מחברו, אפילו לדבר מצוה ... ו
באר יעקב | ולא תתורו' הוא דאורייתא ואין על כך שום פשרות ו
ויעש אברהם | פרעה לא ידע שהמצריים עבדים ליוסף ז
חוט של חסד | לישראל דין בנים לה' ז
די יצחק | הטעם שיצאו ממצרים קדם שנשלמו ארבע מאות שנה ז
צמח דוד | התחכמות מצרים על ישראל ח
ויאמר שאול | ענש עשרה מכות לעתיד לבוא ח
כסף נבחר | שמו של הקב"ה לישראל ח
לקוטי מהר"ם שיק | שאילת כלי זהב וכסף ממצרים משום שהרגו את
בניהם ח
נפלאות קדשות | בניסת המטה בידו של משה מאליו ט
איל המלאים - אבני צדק | הסימן של 'פקד יפקד' ט
מעשי צדיקים י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

אמרי יוסף | פרעה חרד מחזוקם של בני ישראל על ידי התאספות בצוותא ביום
השבת א
שיח יחננו | הדקדוק בפסוקים א
אהבת ישראל | יש להשתמט מעצת היצר להשפיל לב האדם ולהניאו מלצאת
מביתו לשבת אחים בשבת ויום טוב א
בית אברהם | הרגיל בשבת אחים בשבת קדש נצל מהגיהנם א
אמונת משה | על ידי התאחדות והתאספות צבור בשבת - המסגלת לתקון
מדת היסוד - נעשה להכה גדולה המכילה את הסטרא אחרא ב
אמרי חיים | חסידים ואנשי מעשה שמחים בשירה וזמרה בשבת קדש ב
מזקנים אבותון | משה רבנו ברח ממקום שאין מתאספים בשבת ב
תורה אור | העולם והסתר קדם לגלוי ב
לקוטי שיחות | מאמר המדרש שבזכות שעתידים ישראל לקבל התורה יצאו
ממצרים ב
פתוחי חותם | המתרפה מהתורה מעורר עליו קטרוג עד שיפוזר לעסק בה ג
לקוטי הלכות | פתוי היצר לצאת מאהלה של תורה לעסק בפרנסה ג
פתוחי חותם | המשלים את נפשו רוחו ונשמתו שורה עליו השכינה ד
ברפת שלום | המצרים רצו להביא רפיון שלא יתגברו לא לדבר בתפלה .. ד
חיים וחסד | מחשבה טובה יש להתבונן עד שינעשה לה בית ד
קדשת לוי | כאשר מתרחקים מגשמיות אפשר להשיג עבודת הבורא ודבקות ד

בס"ד

קו מענה הלכה

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחבורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

שירות למייל האישי

נושאים בפרשת שמות

שבת אחים בשבת

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א
פרעה חרד מחזקם של בני ישראל על ידי התאספות בצוותא ביום השבת

לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן (ה ט). והנה זה רבות בשנים אשר שמעתי בשם צדיק אחד, אשר לא תאספון רצה לומר לא תאספון, והפונה שהגזרה הנה שלא יתאספו בני ישראל יחד, כי נודע אשר על ידי התאספות בני ישראל נתרבה הקדשה, והנה ירא שעל ידי זה יהיה הגאולה, לכן גזר שלא יתאספו יחד כדי שלא יצמח מזה הגאולה.

וכמו ששמעתי גם בן בשם צדיקים כמה שאמרו רז"ל (סנהדרין לט.) כל בי עשרה שכינתא שריא, רצה לומר שריא הוא לשון התרה, מלשון שרי ואסיר, והפונה כי נודע שהשכינה קשורה עמנו בגלות כטעם 'עמו אנכי בצרה' (תהלים צא טו), וכל בי עשרה, רצה לומר פאשר מתאספין יחד עשרה אנשים מישראל, נתעלה הקדשה ו'שכינתא שריא', רצה לומר שנתר קשר שלה ומתעלית על ידי התאספות ישראל.

וזה שהיה ירא פרעה גם בן שעל ידי שיתאספו ישראל יחדיו על ידי זה יהיה הגאולה, וכמו שמצינו במדרש (שמות רבה ה יח) שכתב 'על בן הם צעקים לאמר וגו' תכבד העבדה על האנשים' (ה ח-ט), מלמד שהיה בידן מגלות שהיו משתעשעין בהן משבת לשבת לומר שהקדוש ברוך הוא גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת, אמר להם פרעה תכבד העבדה על האנשים ונעשו בה ואל ישעו וגו', אל יהיו משתעשעין ואל יהו נפשין ביום השבת, עד כאן לשונו.

הרי כי היה ירא שלא יתאספו יחדיו ביום השבת כדי שלא יצמח מזה הגאולה. ונמצא נכונים למבין גם דברי הצדיק הנ"ל, שאמר לא תאספון הוא לשון אספה, והגזרה שלא יתאספו רק פיוצו לקשש תבן:

טיח יחנפו

רבי יוחנן מטאלנא זיע"א

הדקדוק בפסוקים

ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וגו', ואחר באו משה ואהרן

ויאמרו אל פרעה (ד לא - ה א), פרוש רש"י ז"ל: אבל הזקנים נשמתו אחד אחד מאחר משה ואהרן עד שנשמתו כלם.

בספר אמת ליעקב להרב הקדוש רבי יעקב יצחק זי"ע מבלענדוב הקשה, שיש להבין פי הפרוש של 'העם' בכל מקום משמע פשוטי העם, וזקנים הפונה למיחדים לשיבה כמו שפרש רש"י ז"ל (ג טו), והרי הפסוק מעיד 'ויאמן העם', ואם בן מפרש שאפלו הפשוטים שבפעם היה להם אמונה במשה ואהרן, ואיך לבסוף הזקנים נשמתו אחד אחד, והיכן היא האמונה שלהם.

בכל עת מתגברים אצל האדם נסיונות העולמים לגרם לו לפל ממדרגתו

הענין בזה הוא, כי גם כשאדם עובד להשם יתברך ויש לו יראת ה' ואהבת ה', אפשר לפעמים שמחמת איזה נסיון או שיש לו יראה או פחד מבני אדם, או בגלל שאר מיני נסיונות שגורמים לו, שהוא נופל מיראת השם יתברך, כי בכל עת מתעורר אצל האדם נסיונות חדשים, השם יתברך ירחם.

והנה אם פי הזקנים היו צדיקים, אבל כשנתעורר אצלם הנסיון לא יכלו לעמד נגדו ולהתגבר עליו, לכן נשמתו אחד אחד. לכן צריך כל אחד לבקש רחמים גדולים מאד מהשם יתברך שיזכה שיהיה לו יראה ואהבה באמת.

'ולעבדך באמת וביראה ובאהבה' - שזוכה ליראה ואהבה אמתיים ולהתמדת העבודה

ובזה מפרש דאנו מתפללים (כתפילת מודה אני - רבון כל העולמים) 'ולעבדך באמת וביראה ובאהבה', והפרוש הפשוט הוא שמבקשים שזוכה לעבד את ה' באמת, וגם ביראה וגם באהבה, אבל אפשר בעוד אפן, שאנו מתפללים להשם יתברך שיזכה אותנו לעבד עבודה פזאת שהיראה והאהבה יהיו באמת, ושהעבודה באהבה וביראה תתמיד בנו ותהיה קשורה בלבנו תמיד בלי הפסק. עד כאן דברי קדשו.

העצה לזכות לכך - שבת אחים בצוותא

אכן בזה העצה אחת היא על ידי שיושבים בצוותא חדא, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר תזק, כשכל אחד רואה את מעלת חברו, מזה יכולים להגיע לאהבה ויראה באמת, ועל ידי שיושבים עם אנשים שהם טובים ומתפללים עמיהם גם יחד, הרי זה משפיע על כל יחיד, שהאדם עצמו

נעשה כבר טוב, כמו שכתוב 'הולך את חכמים יחכם' (משלי יג ט), ובזכות הרבים עוזר השם יתברך לכל אחד. וזה נוכל ללמד ממה שנאמר 'ויאמן העם', אפלו שהיו פשוטים, אבל בגלל שהיו רבים גם יחד האמינו, אבל אצל הזקנים נאמר שנשמתו בגלל שהיו אחד אחד.

פרעה ידע שהתאספות בני ישראל נותנת להם כח וחזק לעמד בכל הצרות ולבטל כל הגזרות

וכמו שאמר הרב הקדוש רבי דוד מלעלוב זי"ע על הפסוק בפרשתנו לא תאספון לתת תבן, דלכאורה היה צריך לכתב 'לא תוסיפון', ולמה נאמר בן 'לא תאספון', אלא פרוש הרב הקדוש מלעלוב זי"ע שזה מלשון התאספות, שפרעה נתן פקדה שלא להרשות לבני ישראל להתאסף יחד, כי ידע שפאשר המה מתאספים יחד יכולים הם לעמד בכל הצרות ולבטל את כל הגזרות:

אהבת ישראל

רבי ישראל מוויז'ניץ זיע"א

יש להשתמש מעצת הצר להשפיל לב האדם ולהניאו מלצאת מביתו לשבת אחים בשבת ויום טוב

כאשר ירצה לילך להתדבק עם חברים מזמרים שירות ותשבחות לאל חי בשבתות ויום טוב, המסטין בא בטענה פזו, רשע אתה וכנוס שלך רע לך ורע לעולם.

לזה מזהיר התנא אל תהי רשע בפני עצמך (אבות פ"ב מ"א), אז בעת שהיצר ירצה שתשאיר בפני עצמך בביתך בלא חברים - אל תאמן לו שהנה רשע חס ושלום, אלא תמהר לילך לבית המדרש ולהתאסף עם יראים וטוב לך ולעולם (ליקוטים):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

הרגיל בשבת אחים בשבת קדש ונצל מהגיהנם

מזן אבי אדוני זקני ז"ל אמר: אם איש יהודי רגיל בשבת קדש לישב בשבת אחים גם יחד, גם אחר פטירתו, אם יהיה בגיהנם, כשבא שבת קדש נותנים לו גם שם ללכת למסבת רעים שהיה רגיל בה

וכנורע דבי"ג מדות הרחמים נאמר הוי"ה הוי"ה ופסיק טעמא כו'. כי שם הנו"ה הראשון הוא מה שלמעלה מהשתלשלות. ומשם יהיה הגלוי כו'. על פן מתעכב זמן רב והחושף גדול יותר, כי יהיה אחר כך אור גדול יותר. וזהו 'בית יעקב' לכו ונלכה באור הוי"ה' (ישעיה ב ה), פרוש באור המאיר בשם הנו"ה כמו שאיתא באדרתא רבא (דק"ל).

וזהו ענין שמע ישראל הוי"ה כו'. ישראל דיקא. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד יעקב אמרו, והוא ענין יחודא עלאה ויחודא תתאה למהרי אהד באחד כו' (ג. ב-א):

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מאמר המדרש שבזכות שעתידים ישראל לקבל התורה יצאו ממצרים

ניאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלף אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים וגו' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה (ג יא-יב).

מי אנכי כי אלף אל פרעה וגו' וכי אוציא את בני ישראל, מה זכות יש בידי שאוכל להוציאם, אמר לו הקדוש ברוך הוא וכי בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה, מה שאמרת באיזה זכות אוציאם ממצרים, הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידים לקבל על ידך בהר הזה הם יוצאים משם (שמור"ר פ"ג, ד)

כיצד מועילה זכות העתיד

יש להבין פרוש המענה 'בזכות התורה שהן עתידים לקבל', מה מהני קבלת התורה שלהם בעתיד, לאחרי יציאתם ממצרים, כזכות שעבורה יצאו ממצרים.

משנתבשרו ספרו את הימים מרב חבה

ויובן זה בהקדם מדרש אגדה פפי שהובא בשבלי הלקט (ערוגה ח בתחלתה סימן רלו): 'לפי שכשנתבשרו ישראל לצאת ממצרים נתבשרו שהן עתידין לקבל [את] התורה לטוף חמשים יום ליציאתן... וישראל מרב חבה היו מונין בכל יום יוים'.

הרי מפרש, שמשה אמר להם 'תעבדון את האלקים על החר הזה' כשנתבשרו ישראל לצאת ממצרים, שזה היה עוד בהיותם במצרים.

ורצונו לומר מה טוב ומה נעים שישבו אחים יחדיו בשבת קדש בחמימות, כי זה גורם לקנות קנין השבת ואמונה הטהורה (פרשת ואתחנן ד"ה קרב אתה):

מזקנים אתבונן

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א

משה רבנו ברח ממקום שאין מתאספים בשבת

אבי הקדוש מפרש הפסוק ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה (ב טו), הראשי תבות ויבקש להרג את משה נוטריקון מנוחה ושמחה אור ליהודים, פרעה הרשע רצה להרג את השבת, שבני ישראל לא ישבו יחד בשבת, ולכן ויברח משה מפניו, שברח ממקום כזה שאין מתאספים בשבת קדש, כי בשבת קדש צריכים להתאסף עם חברותא להתרומם באור השבת:

שיכות גלות מצרים למתן תורה

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

העלם והסתר קדם לגלוי

להיות בחינת הגלוי אי אפשר להיות אלא על ידי בחינת העלם תחלה, בחינת יו"ד צמצום ואחר כך ה' התפשטות ארץ ורחב, בבריתו של עולם ברישא חשוקא והדר נהורא (שבת עז:). והוא ענין הגלות שבמצרים, שהיה צריך להיות גלוי מתן תורה הנגלות לנו ולבנינו פנים בפנים דבר ה', היה די בגלות רד"ו שנה.

ולעתיד לבוא שיתגלה פנימית התורה 'כי עין בעין יראו כו' ונגלה כבוד ה' כו' (ישעיה נב ח) צריך כל אריכות החושף הזה - ברישא חשוקא. וכמו שנאמר וישפם אברהם בבקר (בראשית יט כז), שלהיות גלוי בחינת אברהם הוא בבקר, אחר חשכת הלילה וקצא.

כי הנה מתן תורה היה גלוי שם הנו"ה, וכמו שנאמר וישמי הוי"ה לא נודעתי להם (שמות ו ג). רק במתן תורה נאמר 'אנכי הוי"ה כו' (שם יט א), אף לעתיד לבוא פתיב ויהיה הויה לי לאלקים (בראשית כח כא), שיהיה גלוי ממקום עליון יותר עד דשם הויה יהיה חשוב רק באלקים כמו שנתבאר במקום אחר. וזהו עקר ענין גלוי שמו הגדול.

בשבת קדש בעולם הזה. ואחר השבת אינם נותנים לו אהביו כבר לצאת מהם ולחזור לגיהנם, כמו שנמצא אצל רבי יהושע בן לוי.

מעשה בנפטר שבא להרה"ק מטשרנוביל זיע"א

אצל הרב הקדוש רבי נחום מטשרנוביל ז"ל בא נפטר אחד לבקש ממנו שייעשה לו טובה, ושאל לו אם היה רגיל לשבת במסכת רעים בשבת קדש בליגה או ביום או בשלש סעודות, והשיב לא, ואמר לו אם פן לא אוכל לעשות לך שום טובה (פרשת נח):

אמונת משה

רבי יהודה משה מאלכסנדר זיע"א

על ידי התאחדות והתאספות צבור בשבת - המסגלת לתקון מדת הסיוד - נעשה להקה גדולה המכלה את הסטרא אחרא

כתיב 'ובית יוסף להקה' (עובדיה א יח), 'יוסף' הוא מלשון אספה, שבאשר התאספו ישראל יחד בבחינת פגסיה שהוא לשם שמים שפופה להתקיים, ובפרט בשבת קדש המסגל לתקון מדת יסוד פידוע - יעשה מהניצוצות הקדושות שבכל אחד מישראל על ידי החלק אלקי ממעל שבהם להקה גדולה - ועל ידי זה יוכלו לכלות את הסטרא אחרא:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

חסידים ואנשי מעשה שמחים בשירה וזמרה בשבת קדש

בשבת כל ישראל מתאספים לבתי פגסיות ולבתי מדרשות להתפלל וללמד, גלל זה חסידים ואנשי מעשה שמחים בשירה וזמרה בשבת קדש, לצרף שמחה לתשובה תורה ותפלה.

ולשמחה בשבת מרמו הרב הקדוש מקארלין זצ"ל בהזמרה הקדוש השבת נעם הנשמות, שבת נעם הנשמות ראשי תבות גימטריא 'בשמחה' (פרשת שמות):

'מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד' - שבת אחים והתחממות בצותא בשבת קדש

מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד (תהלים קלג א), 'שבת' הינו שבת קדש, 'אחים' מלשון חמימות (פלשון הנמרא אחים בהספדא שבת קנג:), 'יחד' ירמו לאמונת היחוד,

אחר יום, כמו שאמרו (ספרי עקב מח) אם תעזבני יום יומים אעזבך.

וזהו שרמז לו מה זה בידך ויאמר משה (ד ב), היא התורה הנדרשת על מ"ט פנים טמא ועל מ"ט פנים טהור. ורמז לו דהמטה, שהיא התורה, צריכה שתהיה שמונה ביד העוסק בה להגות בה יומים ולילה. ואם ירפה ידיו ממנה, בזה מעורר עליו הנחש העליון, וזהו שאמר לו השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש (פסוק א), רמז לו שכשיעזב התורה וירפה ידיו ממנה, חוזרת לנחש ומקטרגת עליו.

ויאמר אליו שלח ידך ואחז בנבוב (פסוק ד), מה שאמר לו 'בנבוב', לרמז לו דאם אדם עזב את התורה וגבר עליו יצרו, יתחיל לאחז אפלו במעט מן התורה, ומן המעט יבוא להמרבה. וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, לרמז, דאף על גב דעזב אדם את התורה, כשיחזור לעסק בה יחזר לשרשו הראשון, והנחש יתפזר למטה אלהים חיים:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

פתוי היצר לצאת מאהלה של תורה לעסק בפרנסה

וזה ובכל עבדה בשדה (א יד) שהוא תאות ממון וטרדת הפרנסה שמכרחין לצאת מאהל תורה לצאת מבית המדרש אל השדה לעסק בפרנסה, עד שמטרידו בכל עבודה בשדה ומסיתו ומדיחו מלקבע עתים לתורה על כל פנים.

וזה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה יא:) 'בפה רך', שבתחלה נכנס עמו הבעל דבר והסטרא אחרא בפה רך ומתלבש במצוות. ואומר לו הלא אי אפשר לישיב בבית המדרש כל יום וההכרח לצאת אל השדה לעסק במלאכה ומשא ומתן, וכי אתה רוצה למות או להיות עני ומקבל וכו'.

עד שמשליכו בתוך עמק טיט הינו שהוא אנפין חשוכין מרירת העצבות של הממון בחינת 'בעצבון תאכלנה', עד שאפלו כשפריית ממון אינו מספיק לו כל ימיו, פי משתוקק בכל פעם יותר, וכך מה שמרבה נכסים מרבה דאגה, פי מסיתו לבנות פתם ורעמסס שהם בנינים גדולים וגבוהים שבונים לעצמם כמו שכתוב (איוב ג יד) 'הבנים תרבות למו', וכתוב (תהלים מט יב) קרבים בתימו לעולם וכו' (הוראה ה"ו אות נז):

במצב של 'מצר', פי עבודתו היא במדידה והגבלה, לפי המדידות של הבנתו והשגתו או רגש מדותיו;

ואמתית ענין יציאת מצרים, היציאה מפל מצרים וגבולים (גם דקדושה) הוא כאשר עבודת האדם היא מתוך בטול גמור, שאין האדם מציאות לעצמו כלל אלא הוא בטל להקדוש ברוך הוא, וכמו שנאמר 'לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים' (ויקרא כה נח), שבזה שהקדוש ברוך הוא הוציא את בני ישראל מארץ מצרים הרי בזה גופא נעשו ישראל עבדי השם, דעבד אינו מציאות לעצמו אלא בטל לאדונו, וזוהי היציאה האמתית מפל מצרים וגבולים, כאשר האדם הוא בדרגא של עבד, בטל בתכלית להקדוש ברוך הוא.

ועל פי זה מוכנת השכיכות בין זכותם של ישראל בכך שעוד בהיותם במצרים השתוקקו לקבלת התורה להענין דיציאת מצרים, שהרי בהודעת הקדוש ברוך הוא למשה מפרש 'בהוציאך גו' תעבדון את האלקים על החר הזה, הינו לא סתם קבלת תורה ומצוות אלא עקר ההדגשה היא על ענין העבודות, שישאל יעשו עבדי השם,

ולעבודות זו השתוקקו ישראל עוד בהיותם במצרים, שמה שמה ששתוקקות זו מורה על גדל בטולם של ישראל להקדוש ברוך הוא, הפך ענין של 'מציאות', דאף שהיו אז במצב של גלות כפשוטה, בערות הארץ ובמצב של עבדות לפרעה, מפל מקום נשתוקקו לא רק להיות בני חורין אלא ל'תעבדון את האלקים', שיהיו משעבדים להקדוש ברוך הוא, בבטול ושעבוד גדול, הפך הענין דמצרים – מצרים וגבולים (גם דקדושה) (חלק לו עמ' 7 ואל"ך):

חזוק ללמוד התורה

פתוטי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המתרפה מהתורה מעורר עליו קטרוג עד שיחזור לעסק בה

עוד יש לרמז בענין המטה על ענין התורה, כמו שידוע דעקר קיום העולם הוא על התורה, וסבת חרבן העולם הוא על בטול התורה, כמו שנאמר (ירמיה ט יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר ה' על עזבם את תורת'י. ועסק התורה יום

והנה על פי זה, שעוד בהיותם במצרים נתבשרו ישראל שעתידים לקבל את התורה – והרי בשורה זו עוררה בכני ישראל תשוקה גדולה לקבלת התורה, מרב חבה – מוכן, שתשוקה זו התחילה תכף ומיד, עוד בהיותם במצרים.

ועל פי כל הנ"ל יש לבאר דברי רש"י ורש"י וישאלת מה זכות יש לישראל דבר גדול יש לי על הוצאה זו שהרי עתידים לקבל התורה על החר הזה לסוף ג' חדשים שיצאו ממצרים:

בזה שהקדוש ברוך הוא הודיע שיקבלו את התורה לאחרי צאתם ממצרים נתעוררו אצלם השתוקקות ונענועים גדולים לקבלת התורה, ותשוקה זו ודאי נחשבת לזכות גדולה לישראל.

עצם קבלת התורה נחשבת לזכות

ועל פי זה יש לומר עוד יותר, שבגלל זה גם עצם קבלת התורה בהר סיני נחשבת לזכות – הגם שכפה עליהם הר כגיגית – פי הענין דקבלת התורה 'התחילי' מהשתוקקות ונענועים של ישראל לקבלת התורה עוד בהיותם במצרים, שדבר זה בא מרצונם ובחירתם, וזה גופא גלה, שגם מעשה הקבלה שלהם בהר סיני לא היה (רק) ענין הכרחי וכפיה, אלא יש בזה גם מעשה קבלה מצד רצונם ובחירתם.

וזהו הפרוש 'מה זכות יש לישראל כו' עתידים לקבל התורה', שזוהי זכות שקדמה ליציאת מצרים והיא סבה וזכות שבגללה יצאו, כיון שהתחלת קבלת התורה היא מהשתוקקות לכך בהיותם במצרים, כנ"ל.

שיכות תשוקת ישראל למתן תורה והשיכות לענין יציאת מצרים

והנה, כיון שתשוקתם של ישראל למתן תורה היא הסבה והזכות ליציאתם ממצרים, צריך לומר שיש שיכות ביניהם, והוא מעין הענין דיציאת מצרים.

ויש לבאר זה (בפנימיות הענינים): דווע שפרוש ענין יציאת מצרים הוא לא רק היציאה הגשמית מארץ מצרים כפשוטה, אלא היציאה מפל מצרים וגבולים רוחניים, הינו לא רק מהמצר דהיצר הרע, וגופו ונפשו הבהמית של האדם (מצרים דקלפה), אלא גם מהמצרים וגבולים שישנם בקדושה גופא (מצרים דקדושה).

דכאשר עבודת השם מיסדת אף ורק על הבנת והשגת האדם או על רגש מדותיו (אחבת ה' ויראתו), הרי עדין נמצא

פרשת שמות

המצרים רצו להביא רפיון שלא יתגברו לא לדבר בתפלה

וזה נקרא שהיו מחליפים מלאכת אנשים לנשים, במקום שהיו צריכים לעבוד עבודה השייכת לגברים, הסבירו לעם ישראל שיותר טוב בשבילם שיעבדו עבודת נשים, הינו מה ששייך לנשים.

ו'מלאכת נשים לאנשים' פרושה, שאלו אנשים שאין להם פח התגברות, אלא תשש פחם פנקכה, הינו שהיו חלשים בקיום תורה ומצוות, שלא היה להם פח לשמר ולקיים את המצוות אפילו בבחינת הנגלה, הנקרא בחינת מעשה לבד, וכל עבודת התגברותם הייתה רק בבחינת המעשה ולא בבחינת הפננה.

כאור אליהם המצרים ונתנו להם להבין, אין אנו רוצים להפריע לכם בעבודת הקדש, אלא אדרבה אנו רוצים שתהיו עובדי ה' אמתיים, הינו אנו רואים שאתם רוצים לעבוד עבודת הקדש, לכן אנו מיעצים לכם שעקר העבודה היא לא המעשה אלא העקר הוא הפננה.

לכן במקום שתעסקו בהתגברות על בחינת המעשה, הינו שאתם מתרגלים להתגבר על הגוף שלכם, שילמד עוד שעה או תפילל עוד חצי שעה, ואתם רוצים להשתדל לענות ברוך הוא וברוך שמו ואמן, ושלא לדבר באמצע חזרת הש"ץ. ומי צריך את זה, הלא העקר הוא הפננה לשם שמים, שם אתם צריכים לתת את כל כח היגיעה שלכם, ולמה לכם לבלות את כחכם על דברים של מה בכך.

הגם שמצד ההלכה מכרחים לקיים את כל הדברים הקטנים האלו, אבל זו לא עבודה בשבילכם, זה מתאים לעבודת נשים, אבל אתם צריכים לעבוד במלאכה של אנשים, וזה שאתם רוצים לעבוד רק במעשה זה לא יפה בשבילכם, הלא אתם צריכים ללכת בעקר על הדרך להשיג את הפננה, הינו שכל הכח שיש לכם לעשות משהו, תשמשו עם הכח הזה לכון שהכל יהיה לשם שמים.

אבל אל תחשבו שאנחנו רוצים חס ושלום להפריע לכם מעבודת ה', אלא אנחנו רוצים להפך, שתעלו במעלות הקדש, ותגיעו לשלמות הנקראת, שכל מעשיכם יהיו רק בעל מנת להשפיע נחת רוח ליוצרכם, והיות שהם במדרגת נשים הינו שעדיין אין להם פח להתגבר אפילו בבחינת המעשה, שזה נקרא בחינת תשש

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (א א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המשלים את נפשו רוחו ונשמתו שורה עליו השכינה

אפשר לרמוז, דעקר ביאת האדם לזה העולם הוא כדי להשלים נפשו רוחו ונשמתו, והשלמתם היא על ידי עסק התורה והתדבקותו במצוות ובתפלה פראוי, וכשיזכה לתקון נפש רוח ונשמה, בזה יזכה להתדבק בשכינה.

וידוע, דכל הגדול מחברו וחברו משפיע בו, הגדול שהוא המשפיע נקרא איש, והמקבל נקרא אשה. והנה הנפש לגבי הרוח, תקרא הנפש אשה, והרוח יקרא איש, והנפש והרוח בשניהם לגבי הנשמה יקראו אשה, והנשמה תקרא איש:

ארבע מדות 'חוד ענוה קדשה וברכה' מסגולות לך

וזהו שאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, מצרימה גימטריא 'שכינה', כמו שאמרו רז"ל (עשרה מאמרות חקוי"ד ח"ג פ"ד). וכא לומר כאן, מי הם בני ישראל הראויים להתדבק בשכינה, הם את יעקב, דהינו, שיש בהם המדות הרמוזים פראשי תבות של 'יעקב', שהוא ראשי תבות 'חוד ענוה קדשה וברכה'.

'יחוד', שיהיו מיוחדים את ה' פראוי בכל עמק לפם. 'ענוה', בכל שהם עושים יהיו ענוים ולא יתנשאו בשום דבר. 'קדשה', שיקדשו אותם פראוי בקדשה ובטהרה, ויהיו עוסקים בתורה הקדושה. 'ברכה', שיהיו נוהגים לפם בכל הברכות לברכם פראוי.

זאת ועוד, בעיני איש וביתו באו, שיתרחו בקדשה ובטהרה כדי להשלים נפש רוח ונשמה הנקראים 'איש וביתו', וכשיהיו בהם כל המדות הללו, אז ראויים להתדבק בשכינה:

את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך

(אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים. סוטה יא) (א ד)

ברנת שלום

רבי ברוך שלום הלוי אשלג זיע"א

פחם פנקכה, על פן על ידי שהמצרים נתנו להם להבין שהעקר הוא הפננה ולשמה בזה היו המצרים בטוחים שלא יהיה להם פח ללכת ולהתגבר במלאכת הקדש. (מאמרים: ח"ב מאמר י"ג תשמ"ו):

ויהי פי יראו המילדת את האלקים ויעש להם בתים (א כא)

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדורא זיע"א מחשבה טובה יש להתבונן עד שייעשה לה בית

יש באדם בחינה שנקראת מילדות, והוא המחשבה שמילדה אצל האדם שכליות שלא היה לו מקום, והדבור נקרא גם פן מילד, שעל ידי הדבור יכול להוציא מכח אל הפעל אומר לאחרים מה שצריך לו ועל ידי זה משפיעים לו מה שצריך, נמצא מכח שני המילדות הנ"ל נתגלה הטוב בבית, וכן הוא המנהג שאדם אינו מגלה הטוב אלא בבית המיוחד לו.

והנה נראה שאין לך אדם שלא יעלה על שכלו מחשבות קדושות שמצויים לעשות רצון הבורא יתברך, אף אם האדם ירא אלקים או מקשר עצמו בהמחשבה, היא ונכנס לו בלב ושומר אותו המחשבה, ועושה לה בית לזו המחשבה, ואז נגלה אליו עוד שכליות אחרים קדושים, ונותנים לו פח לעבודתו, אבל אם האדם אינו משגיח על השכל הזה ועוזב אותו, אז זה השכל הולך ממנו, כיון שעשה את שלו להזהירו.

וזה שכתוב (משלי יט כא) 'רבות מחשבות בלב איש אבל יועצת ה' הוא תקום' נראה שלא יעזבנה ויהיה אצלו עקר, ושאר המחשבות יהיה עוברות אצלו רק בהעברה בעלמא, וזהו 'ויהי פי יראו וגו' ויעש להם בתים' פנ"ל:

ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו (ב ד)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א כאשר מתרחקים מגשמיות אפשר להשיג עבודת הבורא ודבקות

'ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו'. בו יבאר הפסוק 'מרחוק

ברוחניות שר המנצח הוא גם כן בבחינת נפילה אלא שהוא עדין למעלה מן השור המנצח.

ובאשר לפי סדרן ומשטרן של המלחמות, מה גם במלחמה גדולה, פעם זה למעלה ופעם זה למעלה, ואפלו אותו שהוא למעלה גם כן הוא בבחינת נפילה, אינו יכול להיות כל כך מסך מבדיל בפני תפלת ישראל כנ"ל, ועל כן עולין תפלות ישראל ומעוררין את הגאולה.

ומכל מקום באשר אינם כל כך נופלים בפעם אחת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, וכל אחד עדין מתאמץ ומתפאר להיות הוא המנצח, ועל כן אי אפשר שתהיה נפילה גדולה כל כך לשונאי ישראל, ואף שפטור בלא כלום אי אפשר, מכל מקום חבלי הלדה הם באפן שביכולתנו לסבל ויתקיים בנו (מכח ז) 'אל תשמחי איבתי לי כי נפילתי קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי'.

על העומד בתפלה לציר בנפשו גדלת מעלת תפלתו בפרט בעקבתא דמשיחא

וממוצא הדברים, שבעת פזאת המסך מעבור תפלה נסתלק בצד מה, ומחייב כל איש ישראל להתאמץ בכל עז להיות תפלתו רחמים ותחנונים לפני המקום. וידועים דבריהם של האר"י ו"ל ובעל שם טוב ו"ל שבעקבתא דמשיחא מתבקשים ביותר תקוני תפלה.

על כן צריך כל איש העומד להתפלל, לציר בנפשו עד כמה גדלה מעלת תפלתו, ועד כמה היא מתבקשת. ומחמת ציור זה בנפשו נקל עליו לבנו בתפלתו. ואל יפול לבו עליו מחמת קשי הפונה, שכן היא המדה שסמוך לאור הבקר מתגבר החשך, וכמו שכתב הכלי יקר בפסוק עתה תראה עין שם (תרע"ז):

ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה (כ)

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א אמונתם הפשוטה והתמימה של הדורות הקודמים

בדורנו אבדה האמונה מבני אדם, ותולים הכל במקרה הטבע. זכורני מימי ילדותי בירודניק, שהיתה עירה קטנה ולמדנו בבית המדרש, והרבה פעמים ארע שנשים עם לדיהם נכנסו לבית המדרש במרוצה, פתחו את ארון הקדש וצעקו בקול גדול, שהתורה הקדושה תתחנן בבקשה עבור

באור מפלא בדרשת חז"ל שדוקא לאחר שנצטרע פרעה שחט מילדי ישראל לרחץ בדמים

והנה במדרש (שמו"ר א לז) וימת מלך מצרים שנצטרע ואמרו החרטמים שאין לו רפואה אם לא ישחט מקטני ישראל ק"ן בבקר וק"ן בערב וירחץ בדמים.

ויש להבין לאחר שנצטרע ונפל מגאותו ונסתלק המסך המבדיל, היתה צריכה להתמעט התפשטות כחו על ישראל, וכאן נראה להפוך.

ונראה שגזרה זו לאו מפני גדל כחו היה, אדרבה שהרי נפל ממעלתו, אלא מחמת שהיו ישראל במצרים כעבר במעי בהמה כבמדרש, והוא פנין אמרם ו"ל (חולין נח). בולד טרפה כשנתעברה ולבסוף נטרפה היא וולדה נטרפה.

על כן עם מפלת שר של מצרים, נפל עמה כחן של ישראל והיו בשפלה המצב מאד עד שגזר עליהם גזרה כזו. אבל לעמת זה גרמה נפילת השר של מצרים הסתלקות המסך המבדיל בפני תפלת ישראל כנ"ל, והתפללו ונגאלו.

כן הוא בכל הגליות

והנה מדה זו נוקבת והולכת בכל הגליות, אף שכבר יש לישראל מציאות בפני עצמם ואינם עוד כעבר במעי בהמה, מכל מקום באשר מבליעים בין האמות יש כח בידי השר למנע עלית התפלות.

וכן נראה שדגמתו גם באדם עצמו הוא מעכב את התעצמות המוח והלב בתפלה, וכל הקשי של התפלה מיניהו הוא, מה גם שרה של אדם שהיה עולה ואינו יודע כמה, וכמו שנאמר (עובדיה א) אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף וגו', והדברים עתיקים.

וכמו כן בנפל האמה נפל גם כחן של ישראל עמן כמו במצרים. ואף שאיננו באותו אפן שהיה במצרים שהיה שוחט ק"ן קטני ישראל בבקר וק"ן בערב, כי שם היו כעבר במעי בהמה מה שאין כן בגלות זה, מכל מקום אי אפשר שלא תהיה נפילה גדולה לשונאי ישראל, וכזה מובן ענין חבלי משיח.

התגרות האמות זו בזו גורמת נפילה הן למנצחים והן למנצחים ועל ידי כן יכולים התפלות להתקבל

וכדי להקל ענין זה מישראל עושה הקדוש ברוך הוא התגרות האמות זו בזו. וכמו בגשמיות שנים המתעצמים להפיל אחד את השני בהכרח שהמנצח נופל גם כן אלא שהוא על המנצח, כן

ה' נראה לי (ירמיה לא ב), הפלל כשהעולמות הם דבקים בגשמיות שלהם אז אינם יכולים להשיג עבודת הבורא ברוך הוא, וכשהם מרחקים עצמם ומפשטים מגשמיות שלהם אז הם יכולים להשיג עבודת ברוך הוא, וזהו הרמז בפסוק 'מרחוק' כשאדם הוא מרחק מגשמיות שלו, אז ה' נראה לו. וזהו הרמז ותמצב אחתו כי אחתו לשון דבקות מלשון מאחה, מה שהוא דבוק בגשמיות שלו, מרחוק להתרחק עצמו מגשמיות שלו, לדעה מה יעשה לו, 'לדעה' מלשון התחברות מלשון יודע אדם (בראשית ר א), 'מה יעשה לו' שהאין הוא השופע עליו תמיד, ותמיד הוא מקבל חיות מאת הבורא ברוך הוא, כי האין נקרא מה:

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויצעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה (רבי יהושע דסכנין אמר, ויהי בימים הרבים ההם, סוף גלותם היה, שהיו ישראל משעבדים בכל עבודה, בימים הרבים ההם, שהיו רבים לישראל במצרים, וכיון שנסתלם קצ גלותם, מה כתיב וימת מלך מצרים, מאי טעמא, שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו, וכיון שנפל מלך מצרים שהוא שר שלהן, זכר הקדוש ברוך הוא לישראל ושמע תפלתם. אמר רבי יהודה, בא וראה שכך הוא, שכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה על ישראל, לא נשמע צעקתם של ישראל, כיון שנפל השר שלהם, כתיב וימת מלך מצרים, ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויצעקו, ותעל שועתם אל האלקים, שעד אותה שעה לא נענו בצעקתם, וזהו ח"ב יט.) (כ כג)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח
במדרש (ב"ר מב ד): אמר רבי אלעזר בר אבינא אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח וכו'.

כשהמלכות בתקפה ובגדלתה היא מסך מבדיל בפני תפלת ישראל לעלות השמימה

ויש לתן טעם לזה, על פי מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב יט.) בפסוק וימת מלך מצרים, מאי טעמא, שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו, וכיון שנפל מלך מצרים שהוא שר שלהם זכר הקדוש ברוך הוא לישראל ושמע תפלתם וכו'. **הנה** מפרש יוצא פי כשהמלכות בתקפה ובגדלתה היא מסך מבדיל בפני תפלת ישראל שלא תעלה השמימה, נפלה המלכות מגאותה נסתלק המסך.

לה השם יתברך יכריח כל העולם להזמין לידו הנהגה זו וכדומה.

יצריף לשקל דבר זה תמיד בשכל עמק וצדק ונז, ולשאל מהשם יתברך על זה עור שיעורנו שלא יסיתנו היצר הרע בזה לצד ההפוך חס ושלום, רק ידריכנו השם יתברך בדרך האמת והטוב (אות ל):

שוככים

באר יעקב

בפי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א 'ולא תתורו' הוא דאורייתא ואין על כך שום פשרות

הננו נצבים בפתחם של ימי השוככים"ם הנוצדים לתקון עניני הקדושה, ומעקרי התקונים הוא הקבלה החזקה אלהבא בשמירת כל גורי הקדושה ושמירת העינים. ועל אף שהנסיונות בזה הם גדולים, אף צריך לזכר שהלאו ד'לא תתורו' הוא לאו דאורייתא, וממילא אין בזה שום מקום לפשרה.

ביציאה לרחוב יש להשמר כמו בעת שנופלים פצצות

איתא דבר נפלא בשם צדיקים על מה שאומרים באקדמות 'למחזי אנפא עין פות גירי קשתא', שאדם צריך לדעת כשיוצא לרחוב צריך לשמר עצמו כמו שאדם שומר עצמו כאשר נופלים 'באמבע'ס' (-פצצות), 'פנות גירי קשתא', אין אדם מרים עיניו לראות ולבדק מהיכן נופלים פצצות, לידו או רחוק ממנו, אלא הוא בורח מיד כמטחי קשת.

בראיה אחת נהיה האדם נכה לעולם ועד

למחזי אנפא עין - שידע שבראיה אחת אסורה, נהיה סגי נהור חס ושלום לעולם ועד, ואם לא השגיח בעצמו הוא נשאר בעל מום לכל ימי חייו, ואם רואה משהו, 'פנות גירי קשתא', הוא נהיה נכה לכל החיים חס ושלום, נכה לעולם ועד!

כאשר עומד בנסיון הוא עת רצון

כך צריך לדעת, ובודאי שאין אדם רוצה להיות בעל מום או נכה, לא הוא ולא בניו, לא לעצמו ולא לאחרים. ואם אמנם יש נסיונות, אף צריך לעמוד בזה, ויש לזכור מה דאיתא בספרים הקדושים, שבזמן שאדם עומד בנסיון הוא עת רצון, ובשעה זו אפשר לזכות להתפלל, ויתקבלו התפלות לרחמים ולרצון:

בנפשו, שכל הסבות והמקרים שיהיה לו הכל הוא בדרך נסי מאת הקדוש ברוך הוא ושללא על פי סדרי הטבע ודרך הארץ. **כי** הטבע היא מתנגדת מאז לקיום איש הישראלי, ואברהם אבינו עליו השלום עקר היה ועל פי הטבע לא היה יכול להשתלשל ממנו זרע קדש עם בני ישראל, ואין בעל הנס מכיר בנסו (גדה לא), וכאמרם ו"ל (os) על הפסוק 'לעשה נפלאות גדולות לבדו' (תהלים קלו ד).

וכאשר ישם האדם זאת אל לבו ויזמין באמת בהשגחת הבורא ברוך הוא, אז לא ירא מפל דבר רע, ואף אם יצר לו מאד לא ירף לזכו על ידי זה, שמכין שהוא דבוק באמונתו יתברך, ידע בנפשו שהכל הוא על פי נס נסתר מאת הקדוש ברוך הוא, והוא נסתר ונטמן מעין הרואה נס בתוך נס, והכל הוא לטובת הצלחתו, וכמוכא בספרים הקדושים, ואם פן לא יפקד כלל מצרה שלא תבא, רק ישם בה' מבטחו ולא ימוט לעולם.

ולכונה זו נגלה הקדוש ברוך הוא למשה מתוך 'הסנה', כי האותיות של תוף ואמצע תבת 'הסנה' הפה 'נס', להורות נתן שכל התנהגות של הקדוש ברוך הוא ותוף כל דבר ודבר הוא נס טמון בתוכו:

שלח נא ביד תשלח (ד יג)

יטר דברי אמת

רבי מטוילם פייבוט מזבאריז זיע"א לא יחשב שהוא ראוי יותר מחברו, אפלו לדבר מצוה

זה דבר עמק וצריך לזה האמונה - לתלות החסרון תמיד בו ולחפץ תמיד בכניעות ושלמות, אפלו לדבר מצוה, פן ואולי הוא מצד הגבהות של הקלפה לעשות מצוה שאינה מטלת עליו ושיוכל לעשות על ידי אחר, ולא יחשב שהוא ראוי לזה יותר מחברו, כי זה גבהות.

ואפלו משה לא היה חפץ להשתלח לישראל ואמר 'שלח נא ביד תשלח', אפלו שהוא דבר מצוה ללכת בשליחות השם יתברך וללמוד לישראל תורה ואין לה מצוה גדולה מזו, אף על פי פן חשב שאהרן ראוי לזה יותר עד שהכריחו השם יתברך לזה.

וצריך האדם ללמד מזה ולא להתקוטט בעבור מצוה שיש בה צד שררה חס ושלום, ולברח ממנה, ואם יהיה ראוי

פלוגי בן פלוגי ועבור פלוגית שמקשה לילד, והילדים בכו יחד עמן. כך באו על כל דבר, קטן כגדול.

בזמננו לא שומעים דבר בזה, כי תולים הכל בטבעו של עולם. כשאדם מצטנן, תולים הדבר שפנראה טבל במקוה קרה. אם הוא חושש במעיו, סוכרים שאכל אכל מקלקל. כשאחד מתעלה מתקשרים מיד לאנשי ההצלה שיעבירו אותו לבית החולים, וכשמת קוראים לחברא קדישא שיקברוהו. פן על זה הדרך, יודעים את כל הנעשה, ועולם כמנהגו וטבעו נוהג.

העקר חסר, והיא האמונה הפשוטה, לדעת שכל מה שקורה נעשה על ידי השם יתברך, הבורא ומנהיג לכל הברואים. כשדממים שהכל הולך בדרך הטבע, שוכחים את עקרי האמונה, בבחינת הכתוב ו'יטש אלו-ה עשהו' (דברים לב טו), נופלים מרחי אל דחי, עד לאפיקורסות ולימיונות ממש.

אדם כזה מפלג ומשפע בתוף עצמו לכמה דעות רחמנא לצלן, מצד אחד הוא מדבר כמו אפיקורוס שתולה הכל בטבע, ומצד שני מתנהג בחסידות יתרה. הוא בעצמו לא מבין על מהותו. ה' הטוב כפר בעדי, כי אני לא רוצה להתרעם חס ושלום על ישראל קדושים, שתקף הגלות גרם להם זאת, ואין מי שיורה להם דעה.

אדם מאמין בה' שיש לו חולה בתוף ביתו, ממהר לעשות פדיון נפש, מוציא ספר תהלים ושופך שיח לפני שומע תפלה. לפנים בישאל, אפלו אנשים ונשים מן השורה, הרבו בבקיה לפני השם יתברך על כל דבר שארע להם. היו מרבים בסגלות שונות, כגון שמדדו בתכלים את הבית-החיים, מתוף אמונתם הפשוטה בהשם יתברך הרופא כל בשר. אכן, בזכות האמונה והתפלה זכו לישועה שלמה, כמו שכתוב ו'יצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם' (תהלים קו ט).

זו היתה אמונת אבותינו מאז מקדם, כשהיו במצרים, כמו שכתוב ו'תעל שועתם אל האלקים מן העבדה', וכן כתוב ו'יצעקו בני ישראל' (יד ט):

וירא מלאך ה' וגו' מתוך הסנה (ג ב)

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסינעט זיע"א

התגלות הקדוש ברוך הוא מתוך הסנה להראות שבכל מארעות האדם טמון נס נסתר

יירא מלאך ה' וגו' מתוך הסנה. ואפשר לומר בסיפתא דשמאי, והוא בהניח הנחה סוכרת, דהנה מדעת זאת צריך האדם לידע

אוצרות גאוני הדורות

ויהי כל נפש יצאי ירד יעקב שבועים נפש ויוסף היה במצרים (א ה)

וינט אברהם

רבי אברהם דידי זצ"ל

פרעה לא ידע שהמצריים עבדים ליוסף

יש להבין, מה בא הפסוק להשמיענו בכך שיוסף היה במצרים. עוד יש להבין, מה הקשר בין פסוק זה לפסוקים שאחריו, שבהם נאמר שפרעה גזר גזרות על בני ישראל.

ונראה לכאר, על פי מה שכתב רבי יוסף פינצי בספרו וילקוט יוסף (מערכת ג אות יז), לכאר הטעם שגלו ישראל למצרים דוקא, משום שהבטיח ה' לאברהם ו"אחרי כן יצאו ברכש גדול" (בראשית טו, יד), ומאמה אחרת לא היו יכולים לצאת ברכוש גדול, מחשש גזל, ורק במצרים אין חשש גזל, משום שהם היו עבדים לישראל, ומבאר בגמ' פסחים (פח:) שמה שקנה עבד קנה רבו, ומכיון שרכוש העבד שיף לרבו, אין אסור גזל בנטילת הרכוש מהמצריים.

ומה שכתב שהמצריים היו עבדים לישראל, נראה שפונתו למבאר בזהר (פר' וישב דף קפד-) שהמצריים היו עבדים ליוסף שהיה משנה למלך, וכיון שהשבטים שלטו ביוסף, נמצא שהמצריים היו עבדים לכל השבטים. ועל פי זה נראה לכאר את סדר הפסוקים, שבאה התורה להודיע שמעקר הדין לא היה פרעה רשאי לגזר גזרות על ישראל מפני שהמצריים עבדים להם, אלא שלא ידע זאת. וזהו שאמרה התורה ו"יוסף היה במצרים", והמצריים היו עבדים לו, ו"יקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (שמות א, ח), כלומר, שלא ידע שהמצריים עבדים לו.

ועל פי זה נראה לכאר גם את השאלה והתשובה של הבן הפס, ששואל "מה זאת" (שם יג, יד), ועונים לו, "בחתך יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים" (שם). שפונתו בשאלה "מה זאת" לשאל למה דוקא במצרים ולא בשאר ארצות, ועונים לו שהיה זה "מבית עבדים", מפני שהיו עבדים ליוסף, ומפני שרצה ה' לקיים את הבטחתו ו"אחרי כן יצאו ברכש גדול", לכן הורידנו למצרים דוקא. (באריכות נתיבות) חכמי ספרד נתיבות

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם (ז א)

חוט של חסד

רבי אליהו הכהן זצ"ל

נראה לפרש במאמרם ו"ל במדרש (שמו"ד א יב) שהיו הולכות הנשים ללדת בשדה תחת התפוח, וכשהיו מרגישים המצרים היו באים עליהם להרגם והיו נבלעים בארץ, לזה אמר ובני ישראל פרו וישרצו ששים בכרס אחד כאמרם ו"ל (שם א ח), ואם תאמר איך היו מניחים אותם המצרים ולא היו הורגים אותם, אלא שותמלא הארץ אתם כלומר שהיו נכנסים בתוך הארץ.

ובזה שמעתי משם הרב ר' אברהם שאמי זצ"ל בפסוק (כ א) 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים' אמר מארץ מצרים, לרמוז ולומר הוצאתיך מתוך הארץ ממש, ע"כ.

ונראה שגם זהו מה שרמזו פרעה באמרו (א א) ונלחם בני ועלה מן הארץ, כלומר אל תתמהו איך יכולים להלחם בנו ולצאת בני חורין מאחר שיש כשוף במצרים שכל עבד שנכנס אינו יוצא (וזהו שמות כה), לאמה זאת אינו מועיל כשוף משום שהם חוץ מן הטבע, שהרי הם יוצאים מן הארץ כלומר מתוך הארץ כעשב השדה.

הבה נתחכמה לו פו ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ (א א)

ויאמר אברהם

רבי אברהם אמזאלא זצ"ל

לישראל דין בנים לה'

מוכא במדרש (ע"י ש"ר ה, יח), "הבה נתחכמה לו", 'לבטל מהם מצות שבת'. וצריך באור מדוע רצו המצריים לבטל מישראל דוקא את מצות השבת.

ונראה לכאר, בהקדים מה שאמר ה' לאברהם בבכרית בין הבתרים "כי גר יהיה ורעך בארץ לא להם ועבדו וענו אתם ארבע מאות שנה (בראשית טו, יג), ומה שהשתעבדו רק מאתיים ועשר שנים, כתב רש"י (שמות יב, מ) שהשבון ארבע מאות שנה התחיל מלדת יצחק.

אמנם יש מבארים (עיי' פרשת דרכים' הרוש ה), שקשי השעבוד של ישראל במצרים הוא שהשלים את העבודה שהיו צריכים לעבד במשך ארבע מאות שנה.

וכתבו המפרשים (הביאם החיד"א בספרו 'שמחת הרגל') שתרוץ זה תלוי אם יש לישראל דין 'בנים' (ע"י קידושין לו.) שאז הדבר דומה למלך שגזר ענש על בנו וכא המעניש והכביד את ענש הבן שבודאי אין המלך חפץ בזה, ובהכרח שהקשי בא להשלים את הזמן. אבל אם יש לישראל דין 'עבדים' א"כ כל המכביד את ענשם עושה קורת רוח לאדון, וממילא הקשי לא השלים את הזמן.

והנה כתבו המפרשים (הביאם החיד"א בספרו 'פני דוד' פרשת ואתחנן), ששבת נקראת 'שרביטו של מלך', ומטעם זה מבאר בגמ' סנהדרין (נח:) ש'גוי ששבת חייב מיתה', שהרי המשתמש בשרביטו של מלך חייב מיתה. ומה שישראל יכולים לשמר את השבת הוא מכיון שיש להם דין בנים ולכן המלך אין אסור להשתמש בשרביטו של מלך. נמצא שמשמירת שבת מוכח שיש לנו דין בנים.

ועל פי האמור יתבאר דברי המדרש, שפונת המצריים במה שרצו לבטל מישראל את מצות השבת בדוקא, היתה כדי לבטל מהם דין בנים ושדינם יהיה כדין עבדים, ומכיון שפך קשי השעבוד לא יועיל לישראל להשלים את הזמן, ויצטרכו להשתעבד ארבע מאות שנה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה (ב כג). וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (שם כה)

ידי יצחק

רבי יצחק דין זצ"ל

הטעם שיצאו ממצרים קדם שנשלמו ארבע מאות שנה

יש להבין, מדוע זעקו בני ישראל אל ה' רק אחר שקם מלך חדש והכביד את העבודה, ולא זעקו גם קדם שפכדה העבודה. עוד יש להבין, מה הראיה והידיעה שראה וידע ה', ומדוע מגלה הכתוב שה' ראה וידע זאת רק אחר שנזעקו.

ויוכנו, בהקדים מה ששאלו במכילתא דרשב"י (שמות יב, מ), כיצד יצאו בני ישראל ממצרים לאחר מאתיים ועשר שנים מזמן שיעקב ובניו ירדו לשם, והרי ה' אמר לאברהם "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה" (בראשית טו, יג). ותוצו, שמנין ארבע מאות שנה אינו מתחיל משעה שירדו למצרים, אלא משעה שנולד יצחק, מפני שכבר אז היו "בארץ לא להם".

וכתב רבי יוסף אשכנזי בספרו 'צפנת פענח' (ערך 'הקדש'), שדברי המכילתא תלויים במה שהסתפקה הגמ' בב"ב (ק"ט), האם 'ארץ ישראל מחזקת היא', כלומר, כשהבטיח ה' לאבותינו לתת להם את ארץ ישראל, האם מיד באותה שעה נתנה להם כדי שיורישו אותה לבניהם, או שרק הבטיח להם אז שיתן אותה לבניהם אחריהם. שאם ארץ ישראל מחזקת היא, לא יתכן שגורת השעבוד התקיימה כבר מלדת יצחק, שהרי הגזרה היתה שיעבדו ארבע מאות שנה "בארץ לא להם", וארץ ישראל היתה כבר שלהם.

אמנם, כתב רבי יהודה רוזאניס בספרו 'פרשת דרכים' (רוש א) שנדון זה האם ארץ ישראל מחזקת היא, תלוי במחלקת הראשונים (רמב"ן ויקרא כד, י, ורא"ש שמות ד, כד) אם קדם מתן תורה היה לבני ישראל דין של בני נח, או דין של ישראל. שאם היה להם דין של בני נח, ודאי לא היתה הארץ מחזקת להם, שהרי גוי אינו קונה בחזקה, כמבאר בגמ' בב"ב (לה), אף אם היה להם דין של ישראל, יש לומר שהיתה הארץ מחזקת להם כבר. והוסיף, שלשיטתו שהיתה הארץ מחזקת להם, ולא נתקיים בהם "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ארבע מאות שנה". צריך לומר שמה שייצאו ממצרים קדם ארבע מאות שנה, משום שקשי השעבוד השלים את הזמן, כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פמ"ח).

על פי זה נראה לפרש, שקדם שכבדה העבודה על בני ישראל, לא זעקו לה, כיון שסברו שיתכן שדינם בישראל והארץ היתה מחזקת לאבותיהם בחזקה, ואם בן לא נתקיימה עדין הגזרה "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ארבע מאות שנה". אף אחר שכבדה העבודה, זעקו בני ישראל לה' שיגאל אותם קדם הזמן, כיון שקשי השעבוד השלים את הזמן. ובאותה שעה נתקיים "ויגאל אלהים את בני ישראל", כלומר, שראה שגם אם דינם כבני ישראל הגיע זמנם לצאת וממילא "יודע אלהים", ידע שממה נפשך צודקים הם, כיון שאם דינם כבני נח הרי כבר נתקיימה הגזרה שהיה בארץ לא להם

ארבע מאות שנה, ואם דינם בישראל כבר השלים קשי השעבוד לארבע מאות שנה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך (א יד)

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל
התחכמות מצרים על ישראל

יש לפרש במה שאיתא בילקוט (רמז קסג) בשם תנחומא, בשעה שאמר ה'בה נתחכמה לו' קבץ פרעה את כל ישראל ואמר להם בבקשה מכם עשו עמי היום בטובה כו', הינו דכתיב 'בפרך' בפה רך, מיד הלכו ישראל בזריזות ועשו אמנות עמו כל היום לפי כחן לפי שהיו בעלי כח וגבורים, כיון שהחשיך העמיר עליהם נוגשים ואמר להם חשבו את הלבנים, מיד עמדו ומנו אותם, ואמר להם כזה אתם מעמידים לי בכל יום. מנה נוגשים של מצרים על שוטרים של ישראל, היו באים הנוגשים ומזינים את הלבנים ונמצאו חסרות, היו השוטרים מכים על יתר העם ולא היו מוסרים אותם ביד הנוגשים.

וכודאי לכתחלה עשה פרעה כן, שאם היה אומר להם מתחלה שיעשו כן תדיר, היו עושים מעט כדי שלא יקבע להם קצבה גדולה לכל יום, כי היו יכולים לומר אין לנו כח יותר מזה, לכן אמר להם יום אחד כדי שייזדונו ויעשו בכל פחם הרבה, ואחר כך קצב להם אותו שעור לכל הימים, כי לא היו יכולין לומר אין לנו כח לכל כך שעור שהרי עשו כן ביום הראשון.

וזה שאמר וימררו את חייהם בעבדה קשה, כלומר בתחלה אמרו להם לעשות יום אחד לבד, ומחמת זה נזדונו ביותר לעשות הרבה בכל מאמצי פחם, ואחר כך וימררו את חייהם אמרו להם לעשות באותו שעור כל חייהם תדיר, והינו דמסיים את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך, דלכאורה נראה שהוא מיתר שכבר אמר 'בעבדה קשה' כו', אלא בא לומר שהטילו עליהם חיוב לעשות כל ימיהם את כל שעור עבודתם אשר עבדו בהם כשלקחום בפה רך, דהינו ליום אחד.

ושלחתי את ידי והפיתי את מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה בקרבן ואחרי כן ישלח אתכם (ג כ)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

ענש עשרה מכות לעתיד לבוא
אפשר לרמוז על פי מה שאמרו רז"ל, שלעתיד לבוא יביא הקב"ה עשר מכות על שכעים אמות כמו שהביא על מצרים, כמו שנאמר (מכיה ז טו) 'כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות'. וזה שאמר על העתידות ושלחתי את ידי, גימטריא משיח בן דוד עם הפולל, והפיתי בו, רצה לומר על ידו את מצרים המעיקים לישראל. או רצה לומר כמו שהפיתי את מצרים בכל נפלאותי שהם אשר גימטריא דצ"ף עד"ש באח"ב, אלהים עשה בקרבן, ואחרי כן שינקם מעובדי עבודה זרה, משיח בן דוד הרמוז כמו שכתבתי ישלח אתכם ישראל לארץ ישראל.

ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהים ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה (ג יג יד)

בסוף נבחר

רבי אבי עזרי זעליג מרגליות זצ"ל
שמו של הקב"ה לישראל

וקשה למה אמר משה כשישאלו מה שמו של הקב"ה מה אמר אלהים, הלא יוכל לומר 'אלהים שלחני אליכם'. **ושמעתי** מפי מורי הגאון אב"ד ור"מ דקהלתנו מהר"ר ישראל דרשן, דאיתא בספר בחיי (שמות ד ט), דמשה היה כבד פה וכבד לשון, כבד פה שלא היה יכול לדבר אותיות (דטלנ"ת) [זשסר"ץ], וכבד לשון שלא יכול לדבר אותיות (זשסר"ץ) [דטלנ"ת]. ובכל השמות ובכל הכנויים לא תמצא בכלם שלא יהיה בהם מאלו אותיות, רק בשם 'אהיה' לא תמצא בו מאלו אותיות. לכן אמר משה להקב"ה ואמרו לי, רצה לומר 'לי' שאני כבד פה וכבד לשון, מה אמר אלהים שאני איני יכול לדבר, ולכן השיב לו הקב"ה כה תאמר אהיה שלחני אליכם, זה השם תוכל לדבר.

ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם ונצלתם את מצרים (ג כב)

לקוטי מהר"ם שיק

רבי משה שיק זצ"ל

שאלת כלי זהב וכסף ממצרים משום שהרגו את בנייהם

ונראה לומר, דהנה מקשים מדוע עשה ה' דין עם פרעה ומצרים, הרי הקב"ה צוה בן ואמר עוד לאברהם ועבדום וענו אתם (בראשית טו יג), ותוצו הן אמת שהקב"ה אמר וענו אתם וגו', אכל לא

יוכל לדבר אותיות בומ"ף שמששה היה כבוד פה, וזה שאמר משה (ד) 'כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי', והשיב לו הקב"ה 'מי שם פה לאדם', דלכף אתה נבחרת דוקא, הואיל שלא תוכל לדבר ואף על פי כן תדבר פראוי, וזה יהיה סימן מבקק לישראל.

ובשל"ה ז"ל איתא תרוץ אחר לקושניא הנ"ל שזה פרושו, שיוסף רמז להם שלאחר שיתגלה משיחם יתוסף להם צרה שלא ינתן להם תבון, ומתפנת הלבנים יעשו וכו', נמצא גם זה סימן מבקק, וזה מרמז במלת 'פקד', שלאחר הפ' בא צ', ולאחר הקו"ף ר', ולאחר הדל"ת ה', אותיות צרה, נמצא פשגלה להם משה זה הסוד היה גם כן מאמינים.

וזה שאמר משה למה הרעתה לעם הזה, ואם בשביל הרמז של 'פקד' יפקד' שיהיה אחר כך צרה, אם כן סוד זה סימן מבקק, ולמה זה שלחתי, אותי דוקא מטעם שאני כבוד פה ויאמינו לי פנ"ל, הלא בלאו הכי יאמינו.

הנה כתיב (ג) 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא', ובסתמא לא היה המטה בידו גם כן, כי משנה שלמה היא (ברכות נד.) לא יכנס אדם לחר הבית לא במקלו ולא במנעלו וכו', וכשרצה הקב"ה שישליך המטה לעשות נחש נכנס המטה בידו, כי לא נאמר קח את המטה אלא השלך, על פתחך שהוא מאליו נכנס בידו, ועל שהיה הדבר פתאום שנכנס מעצמו נבהל משה על הדבר, על כן נכנס עמו בדברים ושאל לו אתה מבחין מה שבדרך מה הוא על שנובהל על הדבר, והשיב כן אדוני אני מכיר שמטה הוא בידו.

למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתי

(ה כב)

איל המלאים - אבני צדק

רבי אברהם קרא זצ"ל

הסימן של 'פקד' יפקד'

יתכן לפרש שהמפרשים הקשו מה היה הסימן של 'פקד' יפקד' פיון שהגיד להם הסימן וכלם ידעו הדבר, ותרצו המפרשים הסימן הוא שביבא אחד שלא

צנה שיהרגו אותם ואת בניהם כאשר עשה פרעה מה שלא צנה ה', על כן ראוי להענישם בכל זאת וקבלו ענשם.

אם כן לפי זה נוכל לומר גם כן הטעם שהיה להם לישראל רשות לקחת מהם את כספם, משום שלא נתן הקב"ה רשות להמצרים להמית ילדי בני ישראל שהשליכו ביאור, וגם שחטו מהם ועשו מה שעשו, משום הכי הפקיר ה' ממונם וכל אשר להם לישראל.

ואפשר דזה פונת הפסוק ושאלה אשה משכנתה וגו' פלי כסף ופלי זהב ושמלת, ואם יקשה לך הלא גזל נכרי אסור, על זה מתרץ ושמתם על בניכם ועל בנותיכם, הינו משום שהרגו בניכם וגם בנותיכם שחטו והרגו, וזה לא צנה ה', ונצלתם את מצרים, על ידי זה תוכלו להנצל עצמכם מטענת מצרים להחזיר מה ששאלתם.

ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה

(ד ב)

נפלאות חדשות

רבי נח ליפשיץ זצ"ל

כניסת המטה בידו של משה מאליו

מעשי צדיקים

המדרש בן אחי בן שבע שנים שהתפרסם כעלוי, ולמים בגיל עשרים ושבע נקרא לכהן כרבה של ראהטין והגלילות, **רבי מרדכי ליפא תאומים** זצ"ל הי"ד.

הילד פתח ואמר סבא, שהנודן תלוי במחלקת על הפסוק 'ויקם מלך חדש', האם חדש ממש או נתחדשו גזרותיו, ואפשר לומר שהנפקא מנה למקח וממכר, אם אומר אדם כלי חדש אני מוכר לך, האם עליו להיות דוקא חדש, או יכול להיות כמו חדש, ואם אומרים 'נתחדשו גזרותיו', נתן להוכיח שחדש הפונה גם כמו חדש, וכמדומי שנפסק שיכולים לעשות כמו חדש, כי הלכה כמאן דאמר 'נתחדשו גזרותיו'. (סו"ת נחמת יוסף)

ותחינה את הילדים (א יז)

ספר ר' אליעזר קויפמאן שאחר שנולד לו בנו הראשון, הוא כבוד את רבו הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א בסנדקאות, אך כאשר נולד לו בנו השני, הודיעו אביו שלא נמנה על עדת החסידים, שהוא

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א ח)

ברש"י, רב ושמואל, חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזרותיו.

נשאל רבי יוסף תאומים זצ"ל, בדבר אשה שנדבה סכום עצום של אלוף דולר לפני מלחמת העולם הראשונה, למען בנית בית מדרש חדש בעיר רידיק, מחמת שבית המדרש הישן כבר היה מט לפל, והניחה את הכסף לפקדון בבנק.

בתוך כך תרע"ד הארץ מהמלחמה הגדולה והנוראה, וערף הדולר ירד בהרבה, כך שאחרי המלחמה כבר לא נתן היה לבנות בסכום זה בית מדרש חדש, רק לסיד את הישן ולתקנו שיהיה נראה כמו חדש, התורמת כבר הלכה לעולמה וכעת נותרה המצוה לקים דברי המת, והשאלה האם לחדש את בית המדרש הישן ונקרא לקים את דברי המת.

בזמן שנשאלה שאלה זו, כתב רבי יוסף, הייתי בעיר רידיק אצל אחי רבי יצחק דוד תאומים הי"ד והלומדים פלפלו בדבר, בתוך אחד השיחים, היה בבית

ואלה שמות בני ישראל (א א)

הגיע חסיד אל הרה"ק התפארת שלמה מרדומסק זיע"א וגמר לו קוויטל, ואחר כך אמר לרבו שבהיותו בדרך, בקש ממנו מאן דהוא שיזכיר לפני הרבי חולה הזקוק לרחמים, אך הוא לא רשם את שם החולה ושם אמו, ומחמת טלטול הדרך שכח את שמו.

שאל הרבי, אם אינך יודע שמו ושם אמו, איך אוכל להתפלל בעד החולה, האיש שתק, ואחר כמה יגעים שאל הרבי את החסיד, אולי שם האיש הוא כך ושם אמו כך, והוא ענה בהתפעלות שאכן נזכר שכן הוא השם.

החסידים שעמדו סביב הרבי, השתוממו מאד לראות את הרוח הקדש הגלויה של הרבי, כשראה הרבי את תמהונם, אמר להם, "היודעים אתם מיני אני יודע את שם החולה ושם אמו, יש לנו פרשה המתחילה בבתוב 'ואלה שמות בני ישראל', שם נרמזים כל השמות של בני ישראל, ומצאתי שם גם את השמות של החולה ואמו", וברכם ברפואה שלמה.

(סו"ת התפארת שלמה)

אל משה רבנו ושלחו, שאלו משה, מה שמו מה אמר אלהם, והשיבו השי"ת אהי-ה אשר אהי-ה.

לכאורה השאלה אינה מובנת, הכי לא ידע משה רבנו את שם הוי"ה, הרי הדבר היה מקבל אצלם מדור דור, וגם, יש לבאר את תשובת הקב"ה אהי-ה אשר אהי-ה, אלא אהי-ה בגימטריא כ"א, ואהי-ה אשר אהי-ה, זה כ"א פעמים כ"א, שזה בגימטריא 'אמת', דהינו שנתנו למשה הכח לגלות את האמת, את תורתנו הקדושה, אחר סיום הרבי ואמר כשבת שחוק על פניו, "אמת, היא גם ראשי תבות" ולא פרש.

איט מהחסידיים לא הבין מה הם ראשי התבות של אמת, ומדוע הרבי סתם את דבריו, כעבר זמן מה הגיעו לליובאוויטש שני חסידים מקהלת דיסנא, שאחר הסתלקות רבי דובנער בשעה שהצמח צדק סרב לקבל את הנשיאות, נסעו להרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א לקבלו עליהם לרבי ומורה דרך.

השנים הגיעו לרוזין לחג השבועות, כי הם לא ידעו שביום זה יסכים הצמח צדק לקבל את הנשיאות, בשעת עריכת השלחו חלק הרבי מרוזין בידו הקדושה יזו למסבים על שלחנו, אך לשני החסידים החדשים אמר שיקחו להם בעצמם.

אמרו לו, "הרי רוצים אנו לקבל את מרותו עלינו לרב", והוא אמר להם את התורה שאמר באותה שעה הצמח צדק על הפסוק אהי-ה אשר אהי-ה, אלא שבסיימה הוסיף ואמר, כי אמת זה גם ראשי תבות "תורת מנחם אור". אחר סיום שקים הפרש בין ראשי תבות הבאים בסדרון או בסדר תשר"ק, ועד לעתיד הכל הוא בתשר"ק.

מדבריו כי 'תורת מנחם אור', הבינו החסידים שהכונה היא על הצמח צדק אשר שמו מנחם, והבינו כי שם מקומם לפי שרש נשמתם, ואכן בבואם לליובאוויטש, שמעו שבאותו יום אמר הצמח צדק את התורה האמורה ושחק. (ספר השיחות תרצ"ז)

ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים (ב נב)

סח הרה"ק **רבי שמחה בונים מפשיסחא** זיע"א, מקנא אני בקצב אשר בעירנו, קצב זה מחלק בשר לבני העיר בערב

בפרשת שמות נאמר 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו, והינו הבן האיש צריך להשליך את כל כחותיו בתוך ים התורה, וכל הבת תחיון, האשה צריכה ללכת לעבד, כדי להחיות את משפחתה ואת בעלה.

בשמע הרבי את דבריו, השיב לו מיניה וביה, "אמת, אבל אתה יודע מי אמר זאת, אלו היו דברי פרעה הרשע". (תורת התמרים)

ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה (ב ה)

ברשי, והם דרשו את אמתה, את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה.

לצרך ענין נחוץ שעמד על הפרק שהיה בו משום פקוח נפש, כנס ראש **ישיבת חכמי לובלין רבי מאיר שפיירא** זצ"ל כמה מראשי הקהלה לדיון דחוף, בו דרש מהם לעשות דברים גדולים ומרכבים למען המטרה הנחוצה.

ראשי הקהל ענו לו כי דרישותיו גבוהות מדי, הן למעלה מכחם, וממילא אין בכחם לבצעם. ענה רבי מאיר ואמר, חז"ל אמרו שבת פרעה שלחה את ידה אל התבה הרחוקה, ויש לתמוה, מה ראתה בת פרעה לשלח ידה אל התבה, הלא רחוקה היא, כאשר יראה אדם חפץ המנח על גג בנין ויחפץ בו, כלום יושיט את ידו.

אלא מכאן שפאשר נדרש מאדם לעשות מעשה למען הזולת, אל לו לחשב חשבונות האם אצליח לעשות או שמה לא, עליו לעשות את ההשתדלות שבכחותיו, ומן השמים יסיעו בעדו לגמר ולסיע. (תולדות המהר"ם שפירא זצ"ל)

ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל וגו' ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהם, ויאמר אלקים אל משה אהי-ה אשר אהי-ה (ג יג-יד)

אחר הסתלקות הרה"ק **רבי דובנער שניאורי מליובאוויטש** זיע"א, נתנו החסידים עיניהם בחתנו הרה"ק בעל **הצמח צדק** זיע"א, שימלא את מקום חמיו בהנהגת העדה, אך הוא מאן במשך מספר חדשים, עד שבחג השבועות גברו עליו הפצרות החסידים והוא קבל על שכמו את על ההנהגה.

בעצומו של אותו חג השבועות הוא פתח בדברי תורה ואמר, הלא התחלת קבלת התורה היה בסנה, כשנראה השי"ת

מבקש להתכבד בסנדקאות בשמחת הברית. **בשהגיע** להודיע לחלקת יהושע על הלדת הבן, אמר לו הרבי מפרשות שהוא חפץ לשמש כסנדק בברית, והוא נבחר בדעתו מה לעשות, שכן מצד אחד הוא חייב בכבוד אביו, ומאידך גיסא נצב הרבי ותובע ממנו בנחרצות כי הוא חפץ בסנדקאות.

כך התהלך סהרורי מספר ימים בהם לא ידע לשית עצמה מה לעשות, עד שיום קדם הברית הודיעו הרבי שיאמר לאביו שלפעמים צריכים ישועה, ולכן טוב שהרבי הוא הסנדק.

מאחר ומאמרים כאלו לא היו רגילים על לשונו של החלקת יהושע, הוא הבין שיש דברים בגו ומסר את דברי הרבי לאביו, לאור זאת הודיע אביו שהוא נאלץ להסכים לבקשת הרבי, אולם הוא מגביל את הדבר בתנאי ששוב לא ימשיך לשמש בקדש אצל הרבי.

כאשר חזר ומסר לרבי את דברי אביו הוא הסכים לתנאי, ואכן הרבי התכבד בסנדקאות, כעבר כמה חודשים חש הפעוט שלא בטוב, והוא ככה ללא הרף, אמנם הדבר לא עורר דאגה מיחדת, אולם כאשר התניוק לא הפסיק לבכות, הלך לדרש ברופאים והם הודיעו לו כי הילד חלה גדלקת קרום המוח ומצבו קשה מאד, כאשר הם אף מיאשים אותו ממנו רח"ל.

בצר לו נחפז לעבר מעון הקדש ושטח בפני הרבי את מר גורלו, אף הרבי הרגיעו שאין לו מה לחשש והכל יבוא על מקומו בשלום, ואף הטעים את דבריו בלשון הכתוב בפרשת השבוע, 'ותחיינה את הילדים', לא חלפו ימים רבים עד שהתרפא ממחלתו, וגדל והיה לאיש. (אור עולם)

ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון (א נב)

מפרסמת היתה דעתו של הרה"ק **רבי יואל מסאטמר** זיע"א, כי האיש צריך להביא פרנסה לבני ביתו בדרך האמת והאמונה, ושיהיה קובע עתים לתורה בבקר ובערב, ואלו בני הבית ישארו בבית, לגדל ולחנך את הילדים בדרך התורה והיראה.

פגש בו אחד מגדולי ליטא, וטען לפניו כי באמת הדרך הישרה היא שהאשה צריכה לעבד להביא פרנסה לכל המשפחה, והאיש צריך לשבת וללמד כל היום פלו, ואף הוסיף ואמר כי יש לו ראייה מפרשת מהתורה שפך צריך להיות.

משה מלעלוב זיע"א לאיסטנבול, וטרם נכנס לעיר בקש ממלכיו שבבואם לעיר לא יגלו את זהותו, כי הוא רוצה להתהלך בדרכו לארץ הקדש כיהודי פשוט, והם התארחו בבית יהודי כשר ותמים.

המארח היה חד עין, הבחין ברבי ובהליכותיו בקדש שאינו יהודי פשוט, והפציר במשמשי רבנו שיגלו לו מיהו האיש, בלית בררה גלו לו שזה הרבי מלעלוב, בשמע זאת נפל האיש לרגלי הרבי והתחנן, בו אחד יש לי, יפה תאר, אך אלם הוא ולא מצאנו מזור לנפשו, יחוס נא הרבי ויתפלל בעדו.

נסה הרבי להתחמק ושאל, מה אתה רוצה ממני, הרי כמוני כמוך, אך המארח לא הרפה, אמר לו הרבי, עוד כמה ימים נמשיך בדרכנו, שלשה ימים אחר שנפליג תביא לבקר פרוסת לחם ותאמר לו, "בקר נא ילדי ברכת המוציא, הרבי מלעלוב היה פה וגזר עליך לבקר, והוא ידבר כאחד העם", כך עשה וכן היה. (פרי מודש הילולים)

או מי ישום אלם או חרש או פסח או עור הלא אנכי ה' (ד יא)

ספר הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זיע"א, בעיר חיפה פגש בי ישיש שהתרגש לראות בעיניו נין ונכד להרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א, וספר בהתרגשות שאמו ראתה בעיניה מופת מפלא שארע לאביה בזכות רבי דוד.

אבי אמו שמש כמתרגם המכתבים בבית רבי דוד מטאלנא, והוא היה נכה ברגליו שנים רבות והתהלך בעזרת קבים, יום אחד אחר שתרגם מכתב חשוב, זכה לפתח שערי רחמים והרבי גער בו לשם מה הוא זקוק לקבים אלו, הרי הקב"ה נתן לו רגלים להתהלך בהם, והוא צוה עליו לזרק את הקבים וללכת כאחד האדם.

באמונה תמימה הוא מיד זרק את הקבים, והתחיל ללכת כאחד האדם, בתו של ישיש זה ספרה לו שנדהמה לראות במו עיניה, כיצד מתהלך פתאום האב הנכה כאחד האדם ללא עזרה, ויהי לגס. (אמרתך חייתני)

וינא אלקים את בני ישראל וידע אלקים (ב כה)
מעשה באחד מאנשיו שעבר עברה בסתר, אבל הדבר נודע להרה"ק החסד לאברהם מראדומסק זיע"א, והוא קרא לו ושאל, "היתכן", והאיש משיב, "שכחתי", שאלו הרבי, "כיצד נתן לשכח מבואר עולם, הרי כתיב אלקים נצב".

על פי זה מפרש היה את הפסוק וינא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, כי השי"ת הביא את בני ישראל למדת היראה, וכיצד הביאם לכך, על ידי וידע אלקים, על ידי שנתן להם ידיעה שיש אדון בעולם, כי אלקים הוא לשון אדנות ושליט, על ידי כך הגיעו בני ישראל ליראת שמים. (מלכות בית רדומסק)

הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם (ג יג)

כשהגיעו הרה"ק רבי שמעלקא מניקולטבורג זיע"א ואחיו הרה"ק רבי פנחס מפרנקפורט זיע"א בעל ההפלאה אל רבם הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א, הוא רמז להם על פי הפסוק ויאמר משה וגו' הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם, ויאמר אלקים אל משה אהי אשר אהי.

הרבי באר להם שמשה רבנו אמר להשי"ת, "איך אלף אל בני ישראל שהם גדולי מדע, הם יאמרו לי מה שמו של השי"ת, כח ידיעתם והפרכתם בשם השי"ת, ואם כן מה אמר אליהם, ואין לדבר לפני גדולי המדע כמוהם".

אמר לו השי"ת, 'אהי אשר אהי', כי אהי בגימטריא כ"א, ואהי אשר אהי הינו כ"א פעמים אהי, מספר תמ"א, מספר אמת, הינו "אמת", תאמר להם כי הוי אמת והכל כזב, אפלו ברום המעלות וד"ל, ואת האמת הם לא ידעו ולא השיגו עד הנה. (רשימות דברים)

ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פסח או עור (ד יא)
בדרכו לארץ ישראל הגיע הרה"ק רבי

שבת במשך כל היום עד סמוך לשבת, משנוטה היום להעריב, הוא נאנח אנחה עמקה, משליך את כליו ממנו והלאה ואת פדיונו דוחף אל מגרת השלחן, סוגר את חנותו, ורץ במהירות בכל כחו לטבל לכבוד שבת, ואחר ממהר לקבל את פני שבת המלכה.

הלואי והייתי יכול לטעם טעם שבת כמותו, כי אותה אנחה שנאנח הקצב מעמק לבו, מעמק הלב היהודי שבו, אנחה כזו מעלה גדולה יש בה.

אמר הרה"ק רבי יצחק מווארקא זיע"א, זה אשר נאמר בתורה ויאנחו בני ישראל, אנחה מעמק הלב, ואכן בזכותה עלתה שועתם אל האלקים. (בית יצחק)

ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה (ב כג)

בעת סעודת צהרים נכנסה אחותו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א להיכל קדשו, ומצאה את אחיה הקדוש יושב בעצבון רוח ובשברון מתניו, ולא טעם מהמאכל אשר הניחו לפניו.

שאלה אותו לאמר, "אחי הקדוש, אולי תשוח בפני את דאגת נפשך", והוא דחה אותה באמרו, "אין כלום", כעבר מספר רגעים בקעה אנחה עמקה מקרב לבו הטהור, והיא שאלה פעם נוספת מה זאת, והוא השיב, "אין דבר".

כאשר שמעה את אנהתו בפעם השלישית, הפצירה בו עד מאד שלא תרפה ממנו עד אשר יגיד לה סבת דאגתו ואנחתו, ואז החל להתאונן ולהצטער ואמר לה, "האם לא שמעת את מצבם של אחינו בני ישראל ברוסיה".

אמרה לו הצדקת, לפי דעתי די ביסורים האלה שיתחשבו לחבלי משית, והוא השיב, נכון שיוכלו לצאת בצרות האלה ידי חבלי משית, אבל מה נעשה שבעת שנעשה צר להם, הגם שה' יתברך חושב לטובה כדי שעל ידי הצרות יבואו קץ וגמר ישועתם, אבל מחמת שישאל לא יוכלו לסבל הצרות, הם יתחילו מיד לצעק מן העבודה, ותעל שועתם אל ה' השמימה מקור הרחמים והחמלה, ומדת הרחמים לא תעצר כח לסבל את נאקתם, וישאל נושעים להקל מעליהם מעט טרח הצרות, ועל כן תדחה גמר ישועתם הנצחית בכל פעם. (בנסת ישראל)

פרשת שמות

חוזה העבירות

אל אחת הקהילות היהודיות הגדולות הגיע יהודי מסתורי. כוחו היה בפיו בצורה שאיש לא היה מסוגל להתמודד עימו. האיש היה מביט באדם לרגע קט ומתחיל למנות ולפרט את כל העבירות שעשה בעבר ובהווה. את הפירוט היה נותן לפרטי פרטים, בהטעמה רבה ובתיאורי צבע מרתקים עד מאוד.

קול צלול וברור היה לו לאיש. כשהיה פותח את פיו ומספר בטוב טעם את רשימת העבירות שזיהה, היה הדבר מגיע לאזניהם של כל אלו שעמדו מסביבו. כמובן שכל מי שמצא את עצמו עומד בטווח עיניו של יהודי זה, היה נמלט משם כל עוד נפשו בו, שכן גם אם רצה להאזין לרשימת עבירותיהם של אחרים, היה עליו לחשוש שמא ימצא את עצמו על הכוונת, וגם 'מעשיו הטובים' יתפרסמו ברשות הרבים.

בפעמים הראשונות שהדבר אירע, היו שניסו לטשטש ולומר שהאיש הוזה ומספר דברים שלא היו ולא נבראו. כל הדברים שהוא אומר, שאובים מדמיונו הקודח. אלא שעד מהרה, הבינו כולם שנפגעי חרצובות לשונו של האיש אינם נאמנים להכחיש את דבריו שנאמרו עם מלוא הפרטים שניתנים היו לביור וכמילתא דעבידא לאיגלווי. כל השומעים הבינו שהכחשותיהם של בעלי העבירה שווים כקליפת השום, וכי כל דבריו של האיש, למרות חוסר הנעימות, הם אמת וצדק.

הדעה בעיר כלפיו הייתה אחידה: מדובר באדם בעל תכונות נבואיות משונות, כזה שיועד לזהות על אדם את כל מעשיו, אולם ברור שדעתו של האיש משובשת עליו לחלוטין. זאת בשל כך, שגם אם אכן יש בכוחו לדעת את מעשיהם של אנשים, מפני מה עליו לומר זאת ברבים ולביישם באזני אנשים אחרים!?

בני אותה העיר התעטפו באדרת 'תשובה מיראה' על מעשיהם הרעים שעונו חטאו ופשעו במשך השנים, בתקווה שהתשובה שלהם תתקבל לרצון וסימני העבירה לא יראו לעיניו של חוזה העבירות. כמובן שבני העיר נזהרו שבעתים שלא לעשות יותר עבירות, ועל כל פעולה ופעולה שעשו - חשבו שלא יהיה בזה סרך איסור, כדי שלא יהיו טרף לשינוי של האיש שלא היסט מלומר את כל שהיה רואה עליהם.

אם בני העיר נזהרו מלפגוש את אותו יהודי חוזה העבירות, מפחדם הגדול על הנסתרות שיגלה עליהם, והיו מהלכים סחור סחור כדי שהאיש לא יראה אותם, הרי שר'

של עשר שנים, לפיו כל העסקים שבבעלותו יושכרו אליו תמורת סכום אותו קצבו ביניהם. ר' פנחס מיהר ופנה אל החוכרים שחכרו את המקומות הללו עד כה והודיע להם כי העסקים שייכים לו, וכי אם יש ברצונם להישאר בעסק, יכולים הם לעשות זאת בתנאי שיהפכו לעובדיו, תמורת משכורת שיקבלו, או שישלמו תמלוגים גבוהים מכל הכנסות העסק.

לכל החוכרים לא הייתה ברירה אחרת והם נאלצו להסכים לתכתיביו של הגביר החמדן, אלא שבלבם פנימה בערה אש תאוות הנקמה בגביר שהתנהג כלפיהם בצורה בלתי אנושית ונישל אותם מנכסיהם. החוכרים כמובן לא העלו על דעתם לעשות דבר מה בניגוד לתורה או לחוק, אולם 'תעלול' קטן דומה היה עליהם שראוי היה שיעשה כאן.

פחדו של ר' פנחס הגביר מאותו יהודי חוזה עבירות, לא היה סוד. ככל שחלפו הימים ור' פנחס נזהר יותר ויותר שלא לפגוש בחוזה העבירות, היו עוד ועוד אנשים מודעים לכך. אלא שאם בתחילה משכו אנשים בכתפיהם כאומרים מה לנו ולצרה זו, הרי שעתה החליטו החוכרים, באסיפה חשאית אותה כינסו, כי מוטב יהיה אם ילמדו את הגביר לקח ויפגישו אותו עם חוזה העבירות ממנו הוא חושש כל כך.

התוכנית שרקמו החוכרים הייתה מושלמת. בעוד מספר ימים עמדה להיערך חתונה של בת אחד מנכבדי העיר עם חתן מופלג ומיוחס. החתונה נועדה להתקיים באחד האולמות המפוארים שבפאתי העיר, וכל בני העיר הוזמנו להשתתף בה. ברור היה שגם ר' פנחס הגביר יבקש לקחת חבל בחתונה, אלא שכדרכו ישלח לבדוק את המקום ולוודא שחוזה העבירות אינו נמצא שם.

כיון שכך נפגש אחד החוכרים עם חוזה העבירות ותמורת עשרה רובלים שנתן לו, סיכם אתו שכבר בצהרי אותו היום יגיע אל האולם ויתחבא שם באחד החדרים הצדדיים, עד שבעיצומה של החתונה יבואו לקרוא לו. אז ייכנס אל האולם הגדול ויגש תיכף אל שולחן הכבוד, שם יעשה כהרגלו ויספר לנוכחים על מעשיהם.

האיש נענה בהתלהבות לאתגר שהוצב לו, והודיע כי אפילו ללא הכסף היה מסכים לעשות כך, אולם משהוצע לו התשלום, אינו רוצה לוותר על כך, והוא מבטיח להם תמורה הוגנת על כך.

זמן קצר לאחר שהחלה סעודת המצוה המפוארת הגיע שלוחו של ר' פנחס הגביר

פנחס, גביר העיירה, נזהר היה שבעתים. מעקם היה אורחותיו ומסובב הליכותיו כדי שלא להימצא בארבע אמותיו של האיש, בכל מקום אליו הוזמן, שמחת נישואין או ברית מילה, היה תחילה שולח את משרתו הנאמן שיבדוק האם האיש נמצא שם, ורק כשהיה שומע שהשטח 'סטרילי' בהחלט, היה מגיע לשם.

מאז שהאיש הגיע לעיר, חדל ר' פנחס מלבוא אל התפילות בבית הכנסת הגדול של העיר, והיה עורך את התפילות במניין מיוחד שהתקבץ אל תוך אחד הטרקלינים בטירתו המרווחת. הטירה כמובן הייתה סגורה ונעולה בפני כל אדם זר, כך שאותו אדם לא היה מסוגל לפגוש בר' פנחס ולהטיח בו דברי קלון.

ר' פנחס הגביר בנה לעצמו במשך שנים רבות תדמית מכובדת של אדם משכמו ומעלה, כבר אוריין וכבר אבהן, שתורה וגדולה מתאחדים על שולחנו. מפזר היה מממונו לצדקה ועוסק היה במצוות שונות ובגמילות חסדים, כדי שהכל ידעו ויכירו שהוא 'אדם השלם' המחונן בכל סגולה טובה ומעלה נכבדה.

כמובן שר' פנחס לא היה מסוגל שמאן דהוא יקום ויערער את דמותו המכובדת והנערצת בעיר, כשיספר לכולם את חטאות נעוריו ואת אלו שנעשו לו כהיתר. זו הייתה הסיבה לכך שר' פנחס נזהר מפני אותו אדם כמי שגזר מפני העקרב ונשיכתו הארסית.

ביום מהימים נכנסה רוח שטות בר' פנחס וכדרכם של עשירים שאין די להם בממונם הרב אלא שלוטשים הם עיניים אל הונם של אחרים, קם ועשה מעשה אשר לא ייעשה. ר' פנחס פנה אל הפריץ המקומי, זה שרוב ככל בתי המרזח ובתי הפונדק שבכפרים ובדרכים הסמוכים, שייכים לו מירושת אבותיו הפריצים, והציע לו עסקת חכירה ענקית.

נכון אני, אמר ר' פנחס לפריץ, לשכור את כל העסקים גם יחד במחיר טוב יותר מכל מה שהשוכרים העכשוויים משלמים. התועלת עבורך, הטעים הגביר ואמר, תהיה כפולה ומשולשת. ראשית כל, לא יהיה עליך להתעסק עם כל שוכר בנפרד, כי אני הוא זה שאשלם לך על כולם בבת אחת. שנית, התשלום שאתן לך יהיה גבוה יותר ממה שאחרים משלמים. ועוד והוא העיקר, יש לי גב כלכלי איתן, הון ועושר בביתי, ואם נצליח בעסק זה - נוכל לעשות עוד עסקים משותפים ונרוויח יחד סכומי כסף אדירים.

למותר לציין שהפריץ קיבל את הצעתו של ר' פנחס על אתר, וחתם עמו חוזה לתקופה

וניתן אותם לזקן, כדי שיסע אחרי מחנה החיילים עד למקום חנייתם החדש, ושם, בראש חודש, יוכל לגבות את כספו מהחיילים.

כך אכן עשינו, והזקן הצליח לקבל את כספו המגיע לו, ומזה חיתן את בנותיו בכבוד וברוח.

לא חלף זמן רב עד ששלשתנו, שלשת האחים, הגיע זמננו לעזוב את העולם הזה. הגענו לפני בית דין של מעלה, שם דנו אותנו על מעשינו. האח הגדול יצא דינו להיענש בכף הקלע, ואילו שנינו, בשל זכות המצוה שעשינו עם פרנסת הזקן, נגזר עלינו שנרד שוב בגלגול.

לשמע גזר הדין שעלי לרדת בגלגול, התחלתי להפציר בפני בית דין של מעלה שאין רצוני לירד בגלגול, לפי שאני חושש שמא לא יעלה בידי לתקן את מעשיי כראוי, כך שבאתי לתקן ונמצאתי מקלקל עוד יותר. לשמע דברי אלו, שנאמרו בבקשה ובתחנונים, הסכים בית דין של מעלה שיינתן לי דבר מיוחד מאין כמותו: שאזכור בגלגול החדש את כל אשר ידעתי בגלגול הראשון, וכך אדע לתקן את חטאי. בד בבד הורו לי בבית דין של מעלה, שהיות שגם אחי יורד בגלגול - הרי שאזכיר לו את הסיבה שירד, כדי שידע לתקן את מעשיו כראוי.

כשירדתי בגלגול החדש, אכן זכרתי מכל שנעשה עמי, ומלבד זאת גם ידעתי תורה הרבה ואף שאר סודות ששמעתי מאחורי הפרגוד, אולם מאחר ולא רציתי לקלקל מעשיי - עשיתי עצמי כמטורף וחסר דעת והייתי מגלה לאנשים את חטאיהם, מכל שזכרתי בהיותי בשמי מרומים, כדי שעל ידי זה יחזרו בתשובה שלמה.

אכן, עלה בידי, המשיך חוזה העבירות ואמר ברגש רב, לתקן את כל חטאי מהגלגול הקודם, אלא שעניין אחד עדיין לא הספקתי להשלים, והוא, ההוראה שקבלתי מבית דין של מעלה, להזכיר גם לך, אחי היקר, את חטאיך מהגלגול הראשון, וזאת מכיון שהתחבאת מפני ולא עלה בידי לפגוש אותך.

עתה שנפגשנו וסיפרתי לך הכל, דע כי בעוד דקות ספורות אשיב את נשמת ליצררה, ואף אתה אין לך עוד זמן מרובה לחיות בעולם הזה. ראה את אשר לפניך ותחזור בתשובה שלמה, ובכך תתקן את מעשיך הן בגלגול זה והן בגלגול הקודם (מרגניתא דבי רבנן).

על הפסוק (שמות ה יג): **וְהַנְּשִׂים אָצִים לְאָמֹר כָּלֹּ מַעֲשֵׂיכֶם דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ**, פירש הרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א, שבא הכתוב ללמדנו שעל כל אדם ואדם, באשר הוא שם, בכל זמן שהוא ובכל מקום שהוא, להשלים את עבודת קונו ולתקן את מעשיו כראוי.

הקרה כמעט והקפאיה את עצמותי. הבנתי כי איני מסוגל להישאר שם יותר, והתחלתי לחפש מקום בו אוכל להתחמם מעט. על סוסי האביר התחלתי לדהור עד שראיתי מרחוק בית קטן, בפאתי היער, ממנו נצנץ אור שהעיד על חיים בבית. בטוב ליבם, פתחו בני הבית את הדלת ואפשרו לי להיכנס פנימה.

בבית הצנוע, המשיך חוזה העבירות וסיפר את סיפורו המופלא, ראיתי יהודי זקן יושב על יד השולחן ולומד גמרא בחשק רב. האיש התעניין אצלי על רצוני, והשבתי לו כי איני יכול להיכנס לעיר, ולכן בקשתי שיואלו נא לתת לי מקום מנוחה בבית, ליד התנור החם, עד אור הבוקר, ואם אפשר, גם לקבל תבשיל חם להשיב את רוחי.

עודי מחמם את אברי גופי הקפואים, התעניינתי בשלומי של הזקן ושלומו בני משפחתו, והזקן סיפר לי, כי יש לו ארבעה בנות שהגיעו לפרקם, צנועות וחסודות, אלא שאין בידו ממון מספיק כדי לתת להם נדוניה נאה כראוי להם, ולצערו, חושש הוא שהם יישבו בביתו עד שילבין שער ראשם.

נעניתי ואמרתי לזקן, כי יש לי עבורו עצה הגונה ובה יוכל להשתכר סכומים הגונים וכך יהיה בידו לתת נדוניה לארבעת בנותיו. במחנה החיילים הגדול בו אני נמצא, יש ביקוש עצום ליינות משובחים ולמשקאות חריפים. אתן לך איפוא אלף רובלים, בהם תקנה סחורה לרוב, ותמכור אותה לחיילים ברווח נאה. לאחר זמן, כבר תוכל להחזיר לי את הכסף, ולהמשיך להרוויח כהוגן.

הזקן עשה כעצתי והחל לסחור במשקאות משובחים אצל החיילים. ההסדר עם החיילים היה שמאחר שאת משכורתם הם מקבלים ביום הראשון לחודש הלוועזי, הרי שכל חייל שותה כאוות נפשו במשך החודש, ומיד לאחר קבלת המשכורת - באים ומשלמים לזקן את החובות על כל המשקאות ששתו אצלו.

העסק היה יכול להסתיים בצורה הוגנת, אם החיילים היו עוזבים את המקום לאחר ששילמו את חובותיהם לזקן מוכר המשקאות. הבעיה הייתה שההוראה לחיילים להתקדם ולהמשיך בדרכם הגיעה באמצע החודש, כשלחיילים לא היה כסף לשלם. כפסע היה לבין כך שהזקן יפסיד את כל הכסף שהרוויח, ועוד ישאר בעל חוב עצום.

מיהרתי איפוא לאחי, שר האלף, וסיפרתי לו על מצוקת היהודי הזקן, אלא שהוא כעס עלי מאוד, על שמבקש אני לעזור ליהודים אותם נטשנו, וגירשני בבושת פנים. לא התייאשתי ופניתי אליך, המשיך חוזה העבירות ואמר לר' פנחס הגביר, זה שהיה אחיו בגלגול הקודם, ואכן אתה נענית והבאת לי עצה טובה: אתה תתרום סוס אחד, ואף אני אתרום סוס אחד, וסוס נוסף עם עגלה ניקח מרכוש הצבא

כדי לבדוק את האולם ולוודא שחוזה העבירות אינו נמצא שם. השליח סרק את האולם היטב, ואפילו שמע ממנדהוא, שהאיש שרגיל היה תמיד לשבת במקום מסוים ליד כיכר השוק, נעלם ואיננו כבר משעות הצהריים. כנראה, שיערו אנשים לפי תומם באזניו של השליח, שהאיש הלך לו לעיר אחרת לצורך עיסוקיו, או שמא אינו חש בטוב והוא מסתגר בביתו.

רגליו של ר' פנחס נעשו קלות ללכת אל החתונה הגדולה בשומעו שחוזה העבירות אינו מצוי באולם השמחה, ובכלל, האיש נעלם ולא נראה בסביבה כבר משעות הצהריים. עם כניסתו לאולם חשו אליו המחותרים והולילוהו אל שולחן הכבוד, שם מזגו עבורו כוסית 'לחיים' והגישו בפניו ממיטב מעדני הסעודה.

עודו מטיב את ליבו ופניו של ר' פנחס החליפו צבעים: הוא נשא עיניו וראה שמול שולחן הכבוד ניצב ועומד חוזה העבירות בכבודו ובעצמו, כשהוא שש ושמוח לפגוש בו. דומה היה לר' פנחס, לרוב פחדיו מהעומד להתרחש זה עתה, כי כל אברי גופו נתקשו כעופרת. אילו היה יכול היה קם ונמלט כל עוד רוחו בו, אולם זה כבר היה מאוחר מדי.

קהל רב החל להתקבץ סביב שולחן הכבוד כשהאיש פתח את פיו והחל להשמיע דברים פלאיים ומסתוריים: זמן רב שאתה נחבא ומסתתר ממני לבל אפגוש אותך, ואילו אני יש לי חשק רב לראות אותך... כעת הגיע הזמן לחשוף את האמת ולגלות לך שבגלגול הקודם היינו שנינו אחים נאמנים... והאיש סיפר בהתלהבות רבה את סיפור חייהם:

שלשה אחים היינו לאבינו העשיר הגדול, וכשנפטרה לבית עולמו, חילקנו בינינו את הירושה. כל אחד מאיתנו קיבל סכום כסף ענק. הכסף הגדול סימא את עיננו, וישמן ישרון ויבעט. כך היא דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה ולמחר אומר לו עשה כך, עד שנפלנו לשאול תחתית והמרנו את דתנו רח"ל.

המרת הדת פתחה בפנינו דלתות בצבא המלך, שם קבלנו תפקידים בכירים: אחינו הגדול התמנה להיות שר האלף, אתה התמנית להיות שר חמש מאות, ואילו אני נהייתי שר מאתיים. הימים חלפו לנו בטוב ובנעימים כששכחנו לגמרי את מוצאנו היהודי.

היה זה באחד מימי החורף כשסיימתי מערכת אימונים גדולה לחיילי, והשעה כבר הייתה מאוחרת. החיילים עצמם נותרו לשנת הלילה במחנה האהלים הגדול שלהם, ואילו אני ביקשתי לשוב לביתי הגדול שבתוך היער. עם בואי לשערי העיר גיליתי לתדהמתי כי הם נעולים ומסוגרים, אין יוצא ואין בא עד זריחת החמה.

מזג האויר החל להיות סוער מאוד, ברקים האירו ורעמים הרעישו, גשם שוטף ירד, והרוח

מלון ירוזן וזוזשם נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֻזְרָתָא

חֻזְרָתָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

דוגמא אישית - מעיקרי מצות החינוך

שהאב מתנהג הלכה למעשה, כך מתנהג הבן. מדוע מצוה רבה שכזו מתקיימת ע"י שליח כאשר רואים אנו עד כמה רבתה ועד כמה שגבה מעלת חינוך הבנים, עד שמוני המצוות מנו מצות לימוד התורה של האדם עצמו, ולימוד התורה שמצווה ללמד את בנו, שניהם במצוה אחת, וכפירושו של האדמו"ר מבעלזא הנ"ל יקשה עלינו ביותר, מדוע עם ישראל לדורותיו לומדים בדרך של תלמיד מפי הרב, ולא כמו עיקר ציווי התורה שילמד האב את בנו תורה. בשאלה זו עמד הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא ע"ה, וכך הם דברי קדשו: הגם שמצות לימוד התורה היא ממצוות הבן המוטלות על האב (קידושין כט.), עינינו רואות בכל הדורות מקדמת דנא עד היום הזה, שאופן הלימוד עם הבנים היה מרב לתלמיד ולא מאב לבנו, מה שלא מצינו כן בשאר מצוות התורה, שאפילו מכשירי מצוה כגון עסק בנין סוכה ואפיית מצות וכדומה, מחמירים בהם ישראל קדושים, ועושים כל מיני השתדלות וטרחות מרובות לקיים המצוות בגופם מבלי סיוע מאחרים, דמצוה בו יותר מבשלוחו (שם מא.), וכאן במצוה חשובה זו של לימוד התורה מלמד הרב את תלמידיו. הלא דבר הוא.

מפני גודל הפעולה בלימוד אב עם בנו, חששו לטרדת היצר בזה

וביאר, דאחד מעיקרי יסודות היהדות הוא העברת המסורה מדור לדור, והנה, אילו היה כל אב לומד תורה עם בנו בעצמו, היו הדברים יורדים עמוק עמוק בחדרי בטן, והיו נחקקין בלב הילד כיתד תקוע, עד שהיו משמשים לו כמגן ותריס בפני כל חטא ועון במשך כל ימי חייו. וכראות היצר הרע את הדבר הנורא הזה לא היה יושב בחיבוק ידיים, אלא היה מזניח כל הפיתויים שמפתה בהם בני אדם, והיה משקיע כל כוחותיו ומשתמש בכל תחבולה שתחת ידו אך ורק להפריע את העבודה הקדושה הלזו ר"ל, ואז חס ושלום לא היינו יכולים לעמוד כנגדו. על כן נקבע שיהיה סדר לימוד התורה על ידי רב עם תלמידו ולא מאב לבן, כדי שהבעל דבר יניח לנו להמשיך בעבודה הקדושה הזאת של העברת המסורה לדורות הבאים, ולא ישים מכשולים בדרכינו, וממילא יהיה קיום לתורה עד סוף כל הדורות. עכ"ד הנפלאים.

רוצים להשריש קדושת יעקב אבינו בדורות הבאים. נצרך שיהיה 'ציץ' - האדם עצמו, כשיהיה בבחינת 'ציץ' שהיא מדרגה מאוחרת מפרח, ומורה על מעשיו הטובים ועבודת ה' יתברך שלו, אז יתקיים בו 'פרח ישראל', שעל ידי שיראו בניו את מעשיו הטובים ילמדו ממנו ויעשו כמעשהו.

לימוד האב בכל עת בגדר מצוות חינוך

והוא כדרך שכתב החתם סופר (עקב ד"ה ולמדתם) לבאר, מדוע בפרשת 'והיה אם שמוע' נאמר בתחילה 'ולמדתם אותם את בניכם' - לשון רבים, ובהמשך נאמר 'בשבתך בבייתך ובלכתך בדרך' - לשון יחיד. ופירש, שפרשה שניה של קריאת שמע הלא מדברת באין עושין רצונו של מקום (ברכות לה), שעליהם נאמר 'ואספת דגנך' שהאב צריך לצאת ולעסוק בפרקמטיא. ואם כן יאמר האדם די שישב בני וילמד תורה. על כך אומרת התורה כאשר תלמד אתה בפני עצמך תורה 'בשבתך בבייתך' או באם צריך אתה לצאת לדרכך לפרנסתך, אך גם שם תעסוק בתורה כאמרו 'ובלכתך בדרך'. אזי יהיה 'ולמדתם אותם את בניכם' - לשון רבים, שיעסוק גם בנך בתורה. שאף כאשר האב אינו מלמד את בנו, אך כפי

בהפטרה: **הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב יִצְיָץ וַפְרָח יִשְׂרָאֵל וּמֵלֶאֱוֹ פָּנֵי תַבַּל תִּנּוּכָה** (ישעיה כו ו). כתב לבאר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ע"ה, ששאל אביו ע"ה הלא כתוב (במדבר יז כג) 'והנה פרח מטה אהרן וגו' ויצא פרח ויצץ ציץ' וגו', שהפרח קודם הוא לציץ. ומדוע כאן כתיב 'ציץ ופרח'. ותירץ על פי מה שכתב האר"י הקדוש ע"ה (ליקוטי תורה נצבים) בפסוק (דברים כט כח) 'הנסתרות לה' אלקינו, שאהבת ה' יתברך ויראתו צריך להיות רק לה' אלוקינו, כי האדם צריך להסתיר את עבודתו הפנימית, כדי שרק ה' היודע תעלומות לב ידע האמת, ושום אדם אחר לא ידע. אך 'והנגלות' - מעשה המצוות צריך להיות בנגלה, לנו ולבנינו' - כדי שילמדו הבנים. עד כאן דברי האריז"ל בתוספת ביאור של הרה"ק מבעלזא.

וממשיך ואומר: וישנם אנשים אשר אינם משגיחים על הבנים שלהם ללמד אותם תורה ומצוות, והלא מוני המצוות אינם מונים לימוד התורה ולימוד הבנים לשתי מצוות, אלא במצות לימוד התורה הם מביאים המצוה של 'ושנתתם לבניך'. וזאת, כי מצות לימוד התורה של האדם אינה נשלמת אלא כשלומד גם עם בניו. זה הרמז בפסוק 'הבאים ישרש יעקב', כאשר

מִילְתָא דְפְלִיאָה

לכל יהודי יש אות בתורה

לכל יהודי יש אות מיוחדת בתורה, כמו שידוע הרמז בתיבת 'ישראל' ראשי תיבות 'יש ששים רבוא אלותיות לתורה, וכן יִשְׂרָן ראשי תיבות 'יש ששים רבוא נשמות, ומבאר במאור עינים (חוקת ד"ה זאת התורה) שיש ששים רבוא שורשי נשמות בישראל, וכל שורש נשמה יש לו אות בתורה כמו שכתב מו"ר זקני ע"ה בספר פתוחי חותם (ריש כ"תשא), וכדאיאת בזוהר 'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא', ואותה אות היא חלק אלוה ממעל שבקרב האדם המשפיעה על האדם שפע וחיות קדושה.

מטעם זה אמר האריז"ל שבהגבהת התורה יקרב האדם את עצמו אל ספר התורה, ויסתכל היטב באותיות הקדושות, ובאותה שעה יתמשך עליו אור גדול, כי על ידי הראיה מושך האדם לעצמו שפע טובה וברכה מהאות המיוחדת לנשמתו, בבחינת 'אות היא לעולם', שכל אות בתורה משפיעה על אדם אחד שהוא עולם מלא, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'ה' צבאות' שהוא מלשון 'צבא אות', כי כל אות ואות בתורתו הקדושה יש לו צבא בפני עצמו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

היצר הרע מטעה לחשוב על עבירה שהיא מצוה

להכשילם בדברים צפונים ונעלמים, בעוד ש'קדשים קלים' שהם פשוטי העם 'שחיתתן בכל מקום', והיצר הרע מפתה אותם בכל מיני חטאים. אמנם המכוון כל מעשיו לשם שמים צריך לפעמים לעבור על מצוות התורה, כי גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, וכמו שמצאנו בצדיקים גדולי עולם שפעלו בכך ישועה לכלל ישראל, אבל כיון שהיצר הרע מטעה את האדם לומר על עבירה שהיא מצוה, לכן יש להיזהר מאוד שלא להיכשל בענין זה, שמא ידמה בעיניו שהוא עובר עבירה לשם שמים.

על פי זה יובנו דברי חז"ל (סוכה נב.) שלעתיד לבוא נדמה היצר הרע לצדיקים כמו הר, ואילו לרשעים הוא נדמה כחוט השערה, כי הרשעים היצר מכשילם בעבירה גלויה וזהו נסיון מועט כחוט השערה, אבל הצדיקים מתגבר עליהם היצר בניסיון קשה כמו הר גבוה בכך שמטעה אותם לחשוב על עבירה שהיא מצוה.

אם ליבו נוקפו את הוא שאינו רצון ה'

לשם כך נדרש סיוע מיוחד מן השמים להבדיל בין עבירה למצוה, כי היצר הרע מסית האדם לעבירה, ומייפה לו הדבר בטענות מזויפות לומר שהוא דבר מצוה ושהוא כבוד לה' יתברך שמו, והיצר טוב אומר שהוא עבירה, והאדם מסתפק בעצמו למי האמת ואינו יודע עם מי מהם הצדק, אכן אחר שעשה הדבר על פי אחת מהדעות אז יבין הדבר לאמיתו, כי אם אחר גמר הדבר לא ירח לבבו ולא ידאג ולא יתחרט על אשר עשה, ידע כי דברי היצר טוב היה ואין עוול במעשה ההוא.

אבל אם לאחר מעשיו ילבש חרטה על אותו המעשה, ודאי היה זה עצת היצר הרע שאמרו בו (ב"ב טו.) 'ורד ומסית עולה ומקטרג', כי בתחלה מתלבש באדם ומסיתו ומהפך כל מחשבותיו עד שיאמר בליבו לרע טוב ולמר מתוק מחמת תאוותו וחשקו לדבר ההוא, וכל הדברים המאוסים נעשו בעיניו טובים ויפים, ומיד בגמר מעשהו נסתלק היצר הרע מאתו ועולה למרום להסטיץ ונסתלק תאוותו ממנו, או אז מתחיל האדם להביט מה עשה ומתחרט חרטה אשר לא תועיל כי כבר גמר המעשה. אך לכל הפחות

'ובלא יודעין' הם עבירות שהיצר מטעה אותנו לחשוב כאילו הן מצוות, ואין אנו יודעים את גודל חומרתם והאיסור שבהם. וגם יעקב אבינו היה מתפלל להינצל שלא יטענו היצר הרע לחשוב על עבירות כאילו הם מצוות, וזהו שהיה מבקש 'הצילני נא מיד אחי מיד עשיו' (בראשית לב יב), מיד היצר הרע עשיו שמעמיד פנים כאילו הוא אחי ואוהבי.

היצר צובע דבר עבירה כאילו הוא מצוה

זה גם הרמז בדברי הגמרא (שבת עה.) שתמהו משום איזה מלאכה יתחייב השוחט בשבת, והשיבו שהוא חייב משום צובע, שכן הדם היוצא בשחיטה צובע את הבשר, ופירש **הבעל שם טוב ע"ה** שהתמיהה היא מדוע מלאך המוות המכונה שוחט חייב מיתה, הרי עשה את תפקידו להסית בני אדם, ומתרצת הגמרא שהיצר הרע צובע עבירות כאילו הן מצוות כדי להחטיא את הצדיקים, ועל כך הוא חייב מיתה כי הגדיל לעשות יותר משליחותו.

התחדשות גזירותיו של היצר הרע

ואכן על כך רמז הכתוב באמרו ויקם מלך חדש על מצרים, ודרשו חז"ל שהתחדשו גזירותיו, שהוא מרמה את האדם ומחדש מצוות חדשות כדי להטעות את האדם כי מעשה זה טוב הוא, וכך מפיל את האדם ברשתו. ואדרבה זו היתה עצתו של פרעה הרשע להטעות את בני ישראל כדי להחטיאם. לפיכך אין כל כך תביעה על האדם באופן זה, מאחר שטועה היה לומר שמצוה בידו ולא עבירה, ולפיכך עתיד להעניש את היצר הרע שהפריז על שליחותו.

היצר מסית את הצדיקים בדברים נעלמים הנראים כמצוות

וביותר מתגבר היצר הרע להטעות בכך את הצדיקים, כי הם מתגברים על יצרם שלא לעבור את פי בוראם, ולכן מטעה אותם היצר לחשוב על דברי עבירה שהם מצוות, ודברים אלו הם נעלמים ונסתרים וקשה להבחין באיסורם, וכך פירש **הבעל שם טוב ע"ה** בדרך רמז את לשון המשנה (בב"ב טז.) 'קדשי קדשים שחיתתן בצפון', את הצדיקים וקדושי ה' זומם היצר הרע

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א ח). וברש"י: 'חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו'. התורה נצחית היא וממנה לימוד לכל אדם לדורות עולם, וזה מה שפירש כאן **התולדות יעקב יוסף** (ד"ה בפסוק שמות) שמלך חדש' האמור כאן הוא היצר הרע מלך זקן וכסיל. והנה אם היה היצר הרע בא בדמות מלך זקן אל האדם כדי שידע האדם שהוא היצר הרע, ודאי לא היה אשמה בזה, כי השומע ישמע, והחדל יחדל. אך מה שמשנה כסות ולשון בדמות חדש, כאלו הוא ילד קטן שהוא יצר הטוב, בזה נאשם לעתיד שהקדוש ברוך הוא ישחט ליצר הרע (סוכה נב.).

רמז לדבר, שכן היצר הטוב והיצר הרע שוכנים שניהם בליבו של אדם, 'לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו' (קהלת י ב), ואם רואה היצר הרע שאינו מצליח להכשיל האדם בחטא אזי הוא יושב בין שני מפתחי הלב, והוא מקרב עצמו לצד היצר הטוב להעמיד פנים כאילו כל כוונתו להיטיב עם האדם, ובאופן זה יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, ומהי ההתחדשות הזאת שהוא מתחדש בכל יום יותר מיום אתמול, והרי איסורי התורה אינם משתנים מיום ליום, ואין נוסף היום איסור חדש שלא היה עד עתה. אלא הכוונה היא, שבכל יום מחדש היצר דרכים חדשות איך להטעות האדם שלא יבדיל בין מצוה לעבירה, והוא מתחדש להטעותו על עבירה שתהיה דומה בעיניו כמצוה, וכמעט שאין בכח האדם לברר האמת ולידע כיצד עליו לנהוג, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, והכל תלוי בסיוע מן השמים אחר השתדלות האדם בכל כוחותיו.

זהו שאמרו עתיד הקב"ה לשחוט את יצר הרע, אף על פי שלשם כך נברא היצר להסית את האדם לחטוא, כדי שיתגבר עליו האדם ויזכה לשכר הגנוז לעולם הבא, אלא שהיצר הרע מגדיל לעשות ומטעה את האדם לחשוב על עבירה שהיא מצוה, ועל כך הוא עתיד לתת את הדין.

יודוי על עבירות שאין מכירים בהם

על כגון זה מתוודים אנו ביום כיפור, 'על חטא שחטאנו לפניך ביודעין ובלא יודעין', 'ביודעין' כאלו עבירות שנכשלנו בהם למרות שידענו היינו את איסורם,

בזילין וקיריין

פדקי הדרכה ועבודה ה'

משה רבינו היה מיוחד במדת היראה - שכל לידתו היתה בזכות יראת שמים

שהוא ע"י התעוררות האהבה ויראה שבישראל, שאהבה ויראה נקראים גדפין ופרחא לעילא.

וראה באגרא דכלה (פר' בראשית ד"ה אל מקום): והנה נודע שהתפלה שהיא בלא כוונה לית לה גדפין ואינה עולה למעלה לרקיעים, ובלא כוונה רוצה לומר כשהוא בלא יראה ואהבה דהם אינן הגדפין כנודע, והנה להתעורר היראה ואהבה, נודע דצריך מקודם לחשוב בחכמתו ובינתו גדולת יוצריו ברוך הוא, ואיך הוא בריה קטנה מעוטה בדעת עומד לפני תמים דעים, ועל ידי זה נופל עליו היראה ואהבה, דעל ידי איתערותא דלתתא המוחין שלו בחב"ד, איתער עובדא לעילא להתיילד על ידי זה תולדות שהן היראה ואהבה כנודע, והנה החכמה ובינה הן הנה האב ואם המולידים היראה ואהבה לתפלה, והבן].

והרי ידוע כי משה כנגד מידת היראה, ואהרן הכהן כנגד מידת האהבה, נמצא כי ע"י מידותיהם של משה ואהרן יחזיקו תפילתו לעלות למעלה, ולפיכך משה ואהרן שוים בשמונה עשרה מקומות כנגד שמונה עשרה ברכות שבתפילה, כי התפילה יכולה לעלות כאשר שניהם שוים והתפילה גם עם יראה וגם עם אהבה. ויתכן לומר שלכן נקטו חז"ל לשון 'מקומות' לרמז על הקובע מקום לתפלתו שמתפלל ביראה ואהבה, כי בקובע מקום לתפלתו הטעם הוא שגורם שהשכינה תהיה שם כמו אצל אברהם אבינו ע"ה.

כמו שכתב מהרש"א (ח"א שם): 'כל הקובע מקום' כו'. מבואר דכל המשנה מקום תפלתו הוא מקבל שפע וכח אלהי כפי אותו המקום והרוח כמו שאמרו כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין, אבל הקובע לו מקום אחד לתפלתו בלי שינוי הוא מייחד כוחות אלקים לשם האחד האמיתי, וזה אומרו 'אלהי אברהם בעזרו' שנאמר 'וישכם' וגו' והוא מבואר כמו שאמרו בפסחים (ק"י): שאמר לו הקדוש ברוך הוא 'והיה ברכה' בך חותמין, בשם ההויה שם המיוחד, שעל ידי אברהם נתייחד שמו יתברך ברוך הוא בעולם, וראוי לומר עליו אי חסיד כו' שזו ממדת חסידות הוא שמבקש צרכיו ממדת הרחמים ואין פונה פניו לבקש גדולות בדרך אחר.

שבין תפילת י"ח למשה ואהרן ביארו צדיקים על פי דברי הרה"ק רבי דב בער המגיד ממעזריטש ע"ה שאמר על דברי הגמרא (ברכות ה'): 'כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו', שהכונה כי רק כשקובע מקום לתפלתו שמבקש בכונה ויראה ואהבה אז 'אלהי אברהם בעזרו' [ראה במאור עינים (פר' כי תשא ד"ה ואתה דבר): ושמעתי ממורי זללה"ה 'כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו', והענין הוא כי המדבר בלא דעת ומתפלל אין האותיות דבוקים בשרשם רק נשארים בעולם התחתון שהוא עולם הגלגלים, כי כל הרקיעים הם בכלל עולם הגלגלים וכשהאותיות נדבקים ברקיעים והרקיע מסבב תמיד הרי גם האותיות מתגלגלין ומסבבין עמהם, אמנם מי שמדבק האותיות אל הבורא יתברך שהוא למעלה מהעולמות נקרא 'קובע מקום לתפלתו' שאז יהיה בקביעות מקומו יתברך שמו ואז 'אלהי אברהם בעזרו'. וראה שם (אגרות הש"ס ברכות): אמר מורי ורבי הקדוש האלקי מורנו הרב דוב בער נשמתו בגנזי מרומים כי מתפילה שלא כהוגן אין נפעלין שום פעולות בעולמות העליונים ואינה עולה למעלה לעולם העליון, רק שהיא עומדת בעולם הגלגלים והגלגלים סובבים בגלגל גם התפלה סובבת באותו העולם עם הגלגלים, וזהו 'כל הקובע מקום לתפלתו' פירוש שמתפלל תפלה הגונה ושלמה שעולה לעולמות עליונים וגבוהים שלה שם בקביעות], כמו שאמרו חז"ל שהתפילה בלא יראה ואהבה אינה יכולה לעלות למעלה ולעשות פרי [ראה בתורה אור לאדמו"ר בעל התניא ע"ה (פר' תרומה ע"ט): והנה כתיב 'והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה' כו' ואיתא בזוהר פרשת אחרי (נט.) ובויחי (רכח): תלת זימנין ביומא כו' אינון מגרמייהו סלקין גדפייהו כו'. ופירש הרמ"ז שם, דהיינו בשעת ג' תפלות שבכל יום, דהיינו שבכל עת התפלה מג' תפלות הנ"ל הם עולים מבי"ע למעלה באצילות, וזהו 'סלקין גדפייהו'

ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים (א, כא).

משה רבינו ע"ה זכה בתמידות למידת היראה בשלימות, כמו שאמרו בגמרא (ברכות לג): לגבי משה מילתא זוטרתא היא, כי הוא היה מיוחד במידת היראה, וכל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים [כי בשעה שגזר עליה פרעה להמית את תינוקות ישראל לא שמעה בקולו מרוב יראת שמים שהיתה בה, כמו שכתוב (שמות א' ז'): 'ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים'], כמו שכתוב (שמות א' כא): 'ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים', והם בתי כהונה ולויה שיצאו ממנה [בתי כהונה מאהרן הכהן ובתי לויה ממשה רבינו], וכיון שנולד משה רבינו בזכות יראת שמים של אמו לכן היה מופלג ביראת שמים [כן הוא בחתם סופר (ברכות לג): בשם אב"ד פיורדא. וכיון שהיה משה רבינו עניו מאוד בעיני עצמו, וראה שהוא עצמו נולד בשכר יראת שמים של אמו, על כן סבר שיראת שמים מלתא זוטרתא היא (תולדות יעקב יוסף פר' ויקהל)].

רק אחרי היראה באה האהבה

כיון שיראת ה' קודמת לאהבתו, כדאיתא בזוהר (ויקהל ר"ט): שאהבת ה' שורה באדם לאחר שקנה את מידת היראה, לפיכך אחרי שזכה משה רבינו ליראת שמים זכה אחריו אהרן הכהן להיות מיוחד באהבת ה' [שהכהונה מקורה באהבה שכן אמרו בזוהר (תזריע מח): ששורש הכהונה ממידת החסד, ומידת האהבה שורשה בחסד], וגם אמרו שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מרבה אהבה בעולם [וראה בתולדות יעקב יוסף (פר' תולדות): שמשוה רבינו פתח צינור יראה לדורו, כי הוא לוי בבחינת קו שמאל מפחד יצחק ששם היראה, ואהרן שהיה כהן היה איש החסד ופתח צינור אהבה. ועוד כתב בצפנת פענח (פר' בשלח) שכיון שפתח אהרן צינור של אהבה, לכן היה אוהב שלום ורודף שלום].

שתי המידות נצרכות לקבלת התפילה

והנה אמרו במדרש (במדב"ר ב א) ב"ח מקומות אתה מוצא משה ואהרן שוים כנגד י"ח ברכות, ובביאור הקשר

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

אוצר ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזן בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com